

promoting sCHOOl environments
InClusivE of diversity based on SOGI

2020 m. gruodis

Funded by the rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

Partneriai

KMOP – Graikija

„Colour Youth“ – Graikija

„Bilitis“ – Bulgarija

Nacionalinė LGBT teisių organizacija LGL – Lietuva

„ACCEPT“ – Rumunija

Redaktoriai

Philippos Paganis, „Colour Youth“ – Graikija

Spyros Boviatsis, „Colour Youth“ – Graikija

Autoriai

Monika Pisankaneva, „Bilitis“, Bulgarija

Boryana Atanasova, „Bilitis“, Bulgarija

2020 m. gruodis

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

TURINYS

METODIKA	5
MOKYMŲ DIRBTUVĖS	5
TIKSLAI	6
SIEKIAMŲ REZULTATAI	6
GEBĖJIMŲ STIPRINIMO TURINYS	8
METODOLOGIJA	9
MOKYMŲ VEDIMO METODAI	9
MOKYMO PLANAS	14
1 sesija: Saugios mokymosi aplinkose kūrimas: susipažinimas, pagrindinių taisyklių nustatymas, LGBTQI terminologija	15
1 veikla: Vardų kortelės ir susipažinimas („ledlaužis“) (10 min)	16
2 veikla: DALYVIŲ SUTIKIMAS (10 min)	16
3 veikla: Išankstinės anketos užpildymas (INDIVIDUALUS DARBAS – 15 min)	16
4 veikla: PAGRINDINĖS TAISYKLĖS (15 min)	17
5 veikla: lūkesčių tikrinimas (20 min)	19
6 veikla: „Lyčių meduolis: Pagrindinės Sąvokos ir terminologija (50 min)	19
2 SESIJA: Savirefleksija apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę	22
1 veikla: kas yra normalu? (30 min)	23
2 veikla: Kaip susiformuoja požiūris? (30 min)	25
3 veikla: Lyties ir seksualinės orientacijos savirefleksija (60 min)	25
3 SESIJA: Stereotipų įveikimas ir kova su LGBTQI-fobija mokykloje	30
1 veikla: Įsijausti į kito padėtį (80 min)	31
2 veikla: Kova su neigiamais komentarais ir patyčiomis mokykloje	35
4 sesija: Įvairovės ir įtraukios mokyklos aplinkos skatinimas	37
1 veikla: GEEC modelis (60 min)	37
2 veikla: LGBTQI gyvoji biblioteka (60 min)	41
5 sesija: Nacionalinė teisinė sistema, skirta užkirsti kelią patyčioms ir skatinti įvairovę mokykloje; dabartinės mokyklos politikos įvertinimas (kiek tai daro mokyklą saugią LGBTQI mokiniams), taikant „CHOICE“ partnerių parengtas gaires mokykloms	44
1 veikla: Nacionalinė teisinė sistema ir kovos su patyčiomis prieš LGBTQI moksleivius prevencijos politika (40 min)	45

2 veikla: Gairės mokykloms diegiant kovos su patyčiomis ir įvairovės politiką, įtraukiant LGBTQI problemas	45
Kovos su patyčiomis politikos šablonas	49
6 SESIJA: Saugios erdvės ir įtraukios aplinkos sukūrimas klasėje	52
1 veikla: Mano, kaip pedagogo, vaidmuo užtikrinant saugią aplinką LGBTQI moksleiviams (40 min)	52
2 veikla: Mokytojo darbų sąrašas, skirtas paskatinti saugią ir įtraukią aplinką klasėje (35 min)	53
3 veikla: Veiksmų plano kūrimas ir dalijimasis (45 minutės)	57
7 sesija: Apibendrinimas – būsimi žingsniai; pasitenkinimo mokymais įvertinimas; naujų žinių, įgūdžių, požiūrio vertinimas (vertinimas po mokymų)	60
1 veikla: Žinių įvertinimas po mokymų ir mokymų vertinimas (45 min)	60
2 veikla: Tolesnių veiksmų aptarimas, apibendrinimas ir emocinis vertinimas (60 min)	61
PRIEDAI	63
1 PRIEDAS: Vertinimo klausimynas prieš mokymus	63
2 priedas: Vertinimo po mokymų klausimynas	66
3 PRIEDAS: „LYČIŲ MEDUOLIS“	71
4 PRIEDAS: ŽODYNĖLIS	72
LITERATŪRA	76

Ši gebėjimų ugdymo sistema buvo sukurta vykdant projektą „CHOICE: Įtraukios mokymosi aplinkos skatinimas“. „CHOICE“ yra Europinė iniciatyva, „Hombat.eu“ tęsinys, kuria siekiama skatinti įtraukesnę mokyklos aplinką ir kovoti su netolerancija dėl lytinės tapatybės, lyties raiškos, seksualinės orientacijos ir (arba) lyties savybių Graikijoje, Bulgarijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje.

Vienas iš projekto „CHOICE“ tikslų yra sustiprinti vidurinių mokyklų specialistų gebėjimus skatinti įvairovę ir įtraukios mokyklos aplinkos kūrimą. Šis tikslas bus įgyvendintas organizuojant seminarus su mokyklos specialistais ir sukuriant internetinius modulius, prieinamus visiems suinteresuotiems mokytojams, palaikantiems moksleiviams, mokyklos psichologams ir kitiems švietimo specialistams.

Gebėjimų ugdymo sistema remiasi mokymų vedėjų vadovu, mokymo programa ir kita medžiaga, sukurta įgyvendinant „Hombat.eu“ projektą, pritaikant jas prie specifinių mokymų poreikių, kurie buvo nustatyti atliekant „CHOICE“ projekto tyrimus.

METODIKA

Mūsų gebėjimų ugdymo metodika apima mokytojų mokymą akis į akį ir internetinių modulių, skirtų savarankiškam pasirengimui, sukūrimą, kurie bus laisvai prieinami projekto „CHOICE“ svetainėje.

MOKYMŲ DIRBTUVĖS

Mokytojų rengimas vyks ne pagal formaliojo švietimo sistemą, t. y. jis taps neformaliojo švietimo dalimi. Kiekvienos šalies projekto partneriai mokymus organizuos ne seminarų, o dirbtuvių forma, nes tai skatina aktyvesnį dalyvių įsitraukimą. Organizatoriai laikysis į žmogaus teises orientuoto švietimo požiūrio, kuris skatina teigiamą socialinę raidą, sanglaudą ir integraciją, pagarbą įvairovei ir neagresyvių konfliktų sprendimą. Dalyvavimas mokymų dirbtuvėse bus savanoriškas ir prieinamas visiems. Dalyvių grupės bus sudarytos remiantis atviru kvietimu, kuris bus išsiųstas švietimo įstaigoms, esančioms dviejuose didžiausiuose šalies miestuose. Mokymų dirbtuvės bus orientuotos į besimokančiuosius ir bus pagrįstos jų patirtimi. Dirbtuvės padės įgyti reikalingų įgūdžių ir pasirengti aktyviam pilietiškumui. Speciali mokymų veikla apims individualų ir grupinį mokymąsi taikant kolektyvinį požiūrį; jie bus holistiniai ir orientuoti į procesą; pritaikyti atsižvelgiant į dalyvių poreikius.

Mokytojų rengimo seminarai vyks padedant patyrusiems pagalbininkams. Bus pasitelkiamas **mokymų vedimo**, o ne paskaitos, metodas, nes jis labiau tinka besimokantiems suaugusiesiems ir skatina sąveiką bei aktyvų įsitraukimą.

Trukmė: Kiekvienas mokymo seminaras bus 14 valandų ilgio, organizuojamas per 2 ar 3 dienas iš eilės (atsižvelgiant į dalyvių galimybes).

INTERNETINIAI MOKYMOSI MODULIAI

Internetiniai mokymosi moduliai bus pagrįsti ta pačia mokymo programa, kaip ir tiesioginiai seminarai. Pagrindinis skirtumas bus mokymų vedėjo nebuvimas. Bus parengtas trumpas internetinių mokymosi priemonių naudojimo vadovas, kuris padės vartotojams savarankiškai mokytis.

Partneriai, dalyvaujantys „CHOICE“ projekte, galės suteikti paramą internetinių mokymosi modulių vartotojams.

TIKSLAI

Gebėjimų ugdymo proceso, kuris bus vykdomas įgyvendinant „CHOICE“ projektą, tikslas yra:

- Sustiprinti mokytojų ar mokyklos specialistų gebėjimą sukurti ir įgyvendinti veiksmingą įvairovės politiką, skatinant saugias ir draugiškas LGBTQI moksleiviams mokyklas.

Konkretūs gebėjimų stiprinimo sistemos tikslai yra:

- Pagilinti žinias apie LGBTQI tapatybes ir konkrečią LGBTQI mokinių patirtį mokykloje;
- Stiprinti kompetencijas (t. y. žinias, įgūdžius ir požiūrį) į veiksmingus būdus reaguoti į LGBTQI patyčias LGBTQI pagrindu ir teikti paramą LGBTQI moksleiviams, kurie pagerintų jų savijautą mokykloje;
- Skatinti savirefleksiją ir savo stereotipų apie LGBTQI asmenis, kurie nesąmoningai gali apriboti saugią ir draugišką LGBTQI mokyklų kūrimą, pripažinimą;
- Skatinti veiksmus kuriant ir taikant įvairovės politiką (mokyklose, kurios anksčiau jos neturėjo); tobulinti esamą politiką (jei ji yra prieinama); geriausios tarptautinės praktikos taikymą palaikant LGBTQI draugišką mokyklos aplinką;
- Skatinti reguliariai vertinti mokyklų kovos su patyčiomis ir įvairovės politiką ir tobulinti ją atsižvelgiant į besikeičiančias aplinkybes.

SIEKIAMI REZULTATAI

„CHOICE“ projekto mokymų dirbtuvėse dalyvaus 250-340 mokytojų iš Graikijos, Bulgarijos, Lietuvos ir Rumunijos ir dar bent 80 mokytojų mokysis internetu.

Mokymuose dalyvavę mokytojai turėtų sustiprinti:

Socialines ir pilietines kompetencijas: gilų LGBTQI moksleivių poreikių supratimą ir tai, kaip palengvinti draugiškos ir saugios LGBTQI mokyklos aplinkos kūrimą;

Iniciatyvumą: už mokyklos įvairovės ir kovos su patyčiomis politikos diegimą ir (arba) tobulinimą ir tobulinimą;

Sąmoningumą: apie tai, kaip nesąmoningi stereotipai apie LGBTQI asmenis gali vaidinti neigiamą vaidmenį formuojant požiūrį į LGBTQI žmones ir apriboti konkrečios mokyklos veiksmus homofobijos, bifobijos ir transfobijos problemoms spręsti.

Motyvaciją įvertinti rezultatus ir patobulinti esamą įvairovės politiką. Mokymų dalyviai gaus specialias reguliaraus vertinimo gaires ir priemones ir bus motyvuoti vertinimą atlikti bent kartą per metus.

Kitas numatomas mokymo proceso rezultatas yra mokyklų įvairovės ir kovos su patyčiomis politikos diegimas ir įgyvendinimas keturiuose bandomosiose mokyklose kiekvienoje iš projekte dalyvaujančių šalių: Graikijoje, Bulgarijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje (iš viso 16 mokyklų). „CHOICE“ partneriai teiks paramą šioms mokykloms diegiant ir įgyvendinant įvairovės politiką, taip pat vertinant jos poveikį. Tikimasi, kad šios mokyklos imsis konkrečių veiksmų kovojant su patyčiomis, nukreiptomis prieš LGBTQI moksleivius, teikiant paramą LGBTQI moksleiviams ir formuojant LGBTQI palankią mokyklos aplinką.

GEBĖJIMŲ STIPRINIMO TURINYS

Gebėjimų stiprinimo dirbtuvių turinys yra kuriamas remiantis mokymų poreikių vertinimu, atliktu įgyvendinant projekto „CHOICE“ tyrimus (tikslinių grupių ir internetinė apklausa). Graikijoje, Bulgarijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje nustatyti poreikiai buvo gana panašūs. Juos galima apibendrinti taip:

- Poreikis gauti daugiau informacijos apie LGBTQI tapatybes, pagrindines sąvokas ir terminologiją;
- Poreikis gerai žinoti nacionalinę patyčių prevencijos mokykloje teisinę sistemą ir konkrečias idėjas, kaip ją pasitelkti kovojant su patyčiomis LGBTQI pagrindu ir kovojant su jomis;
- Poreikis sužinoti apie geriausią tarptautinę įtraukimų mokyklų kūrimo patirtį;
- Poreikis apmąstyti savo nesąmoningą šališkumą, kuris formuoja požiūrį į LGBTQI žmones;
- Poreikis stiprinti motyvaciją imtis veiksmų ir asmeniškai įsipareigoti dirbti saugioje ir įtraukioje mokyklos aplinkoje;
- Poreikis pagerinti mokytojų ir tėvų bendradarbiavimą vykdant minėtą procesą ir pateikti konkrečių idėjų, kaip paremti LGBTQI vaikus, mokyklos specialistus ir tėvus.

Mokymai apima šiuos modulius, kurie bus išsamiai pristatyti skyriuje

MOKYMO PLANAS:

- 1 sesija:** Saugios mokymosi aplinkos kūrimas: susipažinimas, pagrindinių taisyklių nustatymas, LGBTQI terminologija
- 2 sesija:** Savirefleksija apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę
- 3 sesija:** Stereotipų įveikimas ir kova su LGBTQI-fobija mokykloje
- 4 sesija:** Įvairovės ir įtraukios mokyklos aplinkos skatinimas
- 5 sesija:** Nacionalinė teisinė sistema, skirta užkirsti kelią patyčioms ir skatinti įvairovę mokykloje; dabartinės mokyklos politikos įvertinimas (kiek tai daro mokyklą

saugią LGBTQI mokiniams), taikant „CHOICE“ partnerių parengtas gaires mokykloms;

6 sesija: Saugios erdvės ir įtraukios aplinkos sukūrimas klasėje

7 sesija: Apibendrinimas – būsimi žingsniai; pasitenkinimo mokymais įvertinimas; naujų žinių, įgūdžių, požiūrio vertinimas (vertinimas po mokymų)

METODOLOGIJA

Mokomųjų dirbtuvių tikslas bus padidinti dalyvių žinias ir gebėjimus. Mokymų dalyviai permąstys savo įgūdžius ir požiūrį taikant skirtingus mokymų metodų tipus.

Kai kurie pagrindiniai taikomi metodai bus sutelkti į darbą ir dabartinių nuostatų bei baimių keitimą, dalijimąsi emocijomis ir patirtimi bei savirefleksiją. Mokymų metu bus pateikiama informacijos ir vyks emocinis mokymasis, padėsiantis besimokantiejiems užmegzti ryšį tarp to, kas vyksta mokymuose, ir realaus gyvenimo.

Patyrę mokymų vedėjai skirtingiems tikslams pasiekti taikys skirtingus metodus. Jie apims darbą su LGBTQI terminologija ir naują informaciją apie LGBTQI tapatybes, patirtį, patarimus ir gudrybes kuriant saugią ir įtraukią erdvę mokykloje. Dalyviai sužinos, kaip pristatyti ir įgyvendinti mokyklų įvairovės politiką, ir bus raginami pasidalinti savo idėjomis. Taikydami įvairius neformalius ugdymo metodus, pavyzdžiui, emocinį mokymąsi, besimokantieji turės galimybę įsijausti į kitų žmonių patirtis, kad galėtų šiek tiek priartėti prie LGBTQI žmonių ir kitų mažumų realios patirties, suprasdami, ką šie žmonės išgyvena kasdien. Dalyviams bus paskirtos skirtingos užduotys ir vaidmenys, jie dirbs grupėse. Kiekvienas dalyvis bus skatinamas atvirai išsakyti savo nuomonę, tačiau atsižvelgiant į temą ir gerbiant kitus mokymų dalyvius. Pagrindinis užsiėmimų tikslas bus paskatinti mokymų dalyvius tiesiogiai įgyvendinti tai, ką išmoko, savo mokykloje ir klasėje.

MOKYMŲ VEDIMO METODAI

Mokymų vedėjai derins individualų mokymąsi (savirefleksiją ir atsakymą į klausimus raštu) su darbu mažose grupėse ir diskusijomis didelėse grupėse, kad būtų sukurta patraukli mokymosi aplinka. Norint sukurti atvirumo ir pasitikėjimo atmosferą, bus pasitelkiami „ledlaužio“ metodai ir komandos formavimo užsiėmimai.

Mes neketiname išsamiai pristatyti kiekvieno mokymų metodo, kurį būtų galima pritaikyti, nes patyrę mokymų vadovai geriausiai žino, kaip įtraukti mokymų dalyvius į aktyvaus mokymosi procesą.

Toliau išvardyti dažniausiai taikomi darbo metodai:

„Smegenų šturmas“: „smegenų šturmas“ yra labai naudinga technika tais atvejais, kai į diskusiją įtraukiama nauja tema, kai turime greitai generuoti idėjas arba kai grupei reikia perprasti pagrindinę koncepciją. „Smegenų šturmo“ metu derinamas neformalus požiūris į problemų sprendimą su loginiu mąstymu. Tai skatina žmones generuoti naujas mintis ir idėjas.

„Minčių siena“: dar viena „smegenų šturmo“ forma, kai dalyviai ne išsako savo idėjas, o užrašo jas ant popieriaus lapo (t. y. lipnių lapelių) ir priklijuoja ant sienos arba lentos. Tai suteikia galimybę dalyviams mąstyti individualiai, jų nepaveikia kitų žmonių idėjos. Tada lipnūs lapeliai gali būti suskirstyti į grupes, jei dalyviai nustato įvairių idėjų bendrumus.

Darbas grupėse: Grupinis darbas sukuria sąlygas dalyviams įsitraukti per visą mokymosi laikotarpį; įvaldyti bendradarbiavimo mechanizmus; ugdyti aukšto lygio dalyvių bendravimo įgūdžius; pabrėžia bendradarbiavimą, o ne konkurencinį žmonių santykių pobūdį; abipusę pagalbą ir abipusį pažangos mokymosi procese skatinimą; moko dalyvius išreikšti savo nuomonę ir ją ginti, taip pat dalytis atsakomybe grupėje; kuriant socialinio sąmoningumo ir įsitraukimo modelį.

Atvejų analizė: Atvejų analizė yra labai veiksminga teikiant naujas ar netikėtas įžvalgas apie aptariamą dalyką, metant iššūkį esamoms prielaidoms ir teorijoms, siūlant praktinius veiksmų metodus problemai išspręsti, atveriant naujas mokymosi kryptis. Atvejų analizė turi būti pasitelkiama taip, kad užginčytų nusistovėjusius socialinius ir kultūrinius įsitikinimus, kurie gali sukelti diskriminaciją ir nelygybę. Kadangi atvejai pateikia problemą apibendrintai, hipotetiškai, atvejų analizė yra gana veiksminga diskutuojant opiomis temomis, tokiomis kaip diskriminacija, nelygybė, patyčios, piktnaudžiavimas ir kitos aktualios problemos, nes sukuria atstumą tarp dalyvių ir realios situacijos, taip padarydama diskusiją mažiau grėsminga.

Vaidmenų žaidimas: „Vaidmenų žaidimai“ yra trumpi dramatiniai žaidimai, kuriuos kuria grupės nariai, pageidautina mažesnėmis grupėmis. Istorijos pasitelkiamos siekiant atkurti realią situaciją ir suteikti dalyviams galimybę pamatyti, kaip jie reaguotų ir kaip jaustųsi tokiose situacijose. Vaidmenų žaidimas yra labai galinga ir efektyvi priemonė, padedanti giliau

suprasti situaciją ir sukurti empatiją. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į visus stereotipus, kurie gali atsirasti vaidinant žaidimą (nes stereotipai dažnai yra orientaciniai taškai, pateikiant informaciją apie tai, kaip atlikti vaidmenis). Vedėjas turi aktyviai dalyvauti ginčydamas šiuos stereotipus, suabejodamas, kiek jie iš tikrųjų atitinka tikrovę.

Vedėjai taip pat turėtų aktyviai klausytis ir mokytis iš kylančių emocijų.

Aktyvus klausymasis yra naudingas įgūdis, kurį gali išsiugdyti kiekvienas. Tai padeda jums iš tikrųjų suprasti, ką žmonės kalba pokalbiuose ir susitikimuose (ir ne tik tai, ką norite girdėti ar manote, kad girdite). Tai taip pat ypač naudinga priemonė, kurią galima pasitelkti mokymų metu, nes ji gali padėti sukurti teigiamą aplinką ir užmegzti ryšį su kitais žmonėmis.

Mokymasis iš emocijų: mokymasis per emocijas yra viena iš galingiausių mokymosi priemonių, nes patirtos emocijos mus labiausiai paveikia. Daugelis žmonių sunkiai suvokia problemos esmę ir neįsijaučia į kitų vaidmenį, nebent jie yra emociškai įtraukiami. Žinoma, prieš kiekvieną pratimą, susijusį su šia technika, svarbu įspėti dalyvius, kad kai kuriems iš jų ši veikla gali būti emocingesnė ir sukelti įvairius jausmus ir emocijas. Paskutinis, bet ne mažiau svarbus dalykas – vedėjai turėtų aktyviai reaguoti į neigiamą požiūrį ar komentarus ir neleisti jų nepastebėti.

Reagavimas į neigiamą požiūrį ir komentarus

Nepaprastai svarbu žinoti, kad tokios temos kaip seksualinė orientacija, lytinė tapatybė, seksualinė įvairovė ir diskriminacija gali išprovokuoti neigiamą ir žeidžiančią dalyvių nuomonę, komentarus. Tokie komentarai dažnai gali sukelti emocijas ir emocines traumas kitiems dalyviams. Vedėjas nuo pat pradžių turėtų stebėti kiekvieną dalyvį ir jo požiūrį.

Kvėpavimo pratimas

Po kiekvienos veiklos, kuri gali sukelti emocijų ir traumų, bus atlikta trumpa atsipalaidavimo technika ar užsiėmimas, siekiant sumažinti nerimą ir išvengti tolesnių veiksmų.

Kvėpavimo sutelkimo technika

Ši gilaus kvėpavimo technika pasitelkia vaizdinius arba dėmesį sutelkiančius žodžius ir frazes.

Galite pasirinkti dėmesį sutelkiantį žodį, kuris priverstų jus šypsotis, jaustis atsipalaidavus arba apie kurį galvoti yra tiesiog neutralu. Pavyzdžiai: ramybė, atleidimas ar atsipalaidavimas, tačiau tai gali būti bet kuris žodis, tinkantis jums sutelkti dėmesį.

Plėtodami kvėpavimo fokusavimo praktiką galite pradėti nuo 10 minučių trukmės seanso.

Kaip tai atlikti?

1. Atsisėskite arba atsigulkite patogioje vietoje.
2. Atkreipkite dėmesį į kvėpavimą, nbandydami pakeisti kvėpavimo būdą.
3. Kelis kartus kvėpuokite įprastai ir giliai įkvėpkite. Atkreipkite dėmesį į skirtumus tarp įprasto kvėpavimo ir gilaus kvėpavimo. Atkreipkite dėmesį, kaip giliai įkvėpus plečiasi pilvas.
4. Atkreipkite dėmesį, kaip jaučiamas paviršutinis kvėpavimas, palyginti su giliu kvėpavimu.
5. Praktikuokite gilų kvėpavimą keletą minučių.
6. Padėkite vieną ranką po bamba, laikydami pilvą atsipalaidavusį, ir pastebėkite, kaip jis pakyla su kiekvienu įkvėpimu ir krinta su kiekvienu iškvėpimu.
7. Iškvėpkite garsiai.
8. Pradėkite dėmesio kvėpavimui praktiką, derindami gilų kvėpavimą su vaizdais ir dėmesį sutelkiančiu žodžiu ar fraze, kurie palaikys atsipalaidavimą.
9. Galite įsivaizduoti, kad oras, kurį įkvepiate, suteikia ramybės ir nuvilnija bangomis visame kūne. Pasakykite sau: „Įkvėpk ramybės“.
10. Įsivaizduokite, kad jūsų iškvepiamas oras išstumia įtampą ir nerimą. Galite sau pasakyti: „Iškvėpk įtampą ir nerimą“.

Mokymų įvertinimas

Kiekvienos mokymų dirbtuvės pradžioje dalyvių išankstinio vertinimo anketos užpildymu, siekiant patikrinti jų žinias ir požiūrį į LGBTQI žmones ir padaryti mokyklas atviresnes ir įtraukesnes. Mokymų pabaigoje žinių ir požiūrio pasikeitimas bus įvertinamas užpildžius anketą. Abiejų anketų šablonai pateikiami paskutiniame skyriuje „Priedai“.

Refleksija bus pasitelkiama baigus kai kurias veiklas (pavyzdžiui, po vaidmenų žaidimų, simuliacijų), siekiant atskleisti dalyvių jausmus ir mintis. Dalijimasis šiomis mintimis ir jausmais padės vedėjui suprasti tarpinį mokymo poveikį ir prireikus modifikuoti šias mokymų dalis.

Individualus mokymasis internete

Internetinių mokymosi modulių vartotojai bus paraginti perskaityti Trumpąjį vadovą, kuris padės jiems įsitraukti į struktūrizuotą individualų mokymosi procesą, atitinkantį jų poreikius. Jie bus pakviesti laikyti įsivertinimo testą, kuris nustato jų turimas žinias ir požiūrį į LGBTQI. Jie

taip pat bus pakviesti atsakyti į klausimus, vertinančius jų mokyklas atsižvelgiant į LGBTQI palankią įvairovės politiką.

Remdamiesi įsivertinimo rezultatais, besimokantieji internetu galės pasirinkti iš mokymo medžiagos modulių, kurie yra įkelti į projekto svetainę, ir sukurti savo individualizuotą mokymosi programą.

Funded by the rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

European Commission's support for the production
of this content does not constitute an endorsement
of the contents, which reflect the views only of the

MOKYMO PLANAS

Tikslinė grupė: Mokytojai, mokyklų direktoriai, mokyklų patarėjai, psichologai, socialiniai pedagogai ir kiti mokyklos specialistai.

Grupės sudėtis: 15-20 žmonių.

Trukmė: 14 valandų (paskirstytų į 2 ar 3 dienas); 7 sesijos po 2 valandas.

- 1 sesija:** Saugios mokymosi aplinkos kūrimas: susipažinimas, pagrindinių taisyklių nustatymas, LGBTQI terminologija
- 2 sesija:** Savirefleksija apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę
- 3 sesija:** Stereotipų įveikimas ir kova su LGBTQI-fobija mokykloje
- 4 sesija:** Įvairovės ir įtraukios mokyklos aplinkos skatinimas
- 5 sesija:** Nacionalinė teisinė sistema, skirta užkirsti kelią patyčioms ir skatinti įvairovę mokykloje; dabartinės mokyklos politikos įvertinimas (kiek tai daro mokyklą saugią LGBTQI mokiniams), taikant „CHOICE“ partnerių parengtas gaires mokykloms;
- 6 sesija:** Saugios erdvės ir įtraukios aplinkos sukūrimas klasėje
- 7 sesija:** Apibendrinimas – būsimi žingsniai; pasitenkinimo mokymais įvertinimas; naujų žinių, įgūdžių, požiūrio vertinimas (vertinimas po mokymų)

1 sesija: Saugios mokymosi aplinkos kūrimas: susipažinimas, pagrindinių taisyklių nustatymas, LGBTQI terminologija

Sesijos tikslai

- Susipažinimas.
- Komandos dvasios, saugios erdvės ir mokymosi aplinkos kūrimas.
- Dalyvių lūkesčių aptarimas.
- Individualių žinių apie LGBTQI tapatybes tikrinimas.
- Pagrindinių žinių apie pagrindines sąvokas ir terminologiją, kurios bus vartojamos mokymų metu, suteikimas.
- Dalyvių supažindinimas su mokymų programa ir tvarkaraščiu.

Laukiami mokymosi rezultatai

Baigę šį modulį, besimokantieji turėtų:

- Žinoti vieni kitų vardus.
- Suprasti savo mokymų poreikius ir lūkesčius.
- Sužinoti apie „CHOICE“ projektą.
- Sužinoti apie mokymų programą ir tai, kas bus pasiekta per 14 mokymų valandų.
- Sužinoti pagrindines sąvokas, kurios bus vartojamos mokymų metu.
- Priimti pagrindines taisykles.

Sesijos turinys

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: Vardų kortelės ir susipažinimas („ledlaužis“)	10
2 veikla: Dalyvių sutikimas, projekto „CHOICE“ pristatymas, mokymų programa ir tvarkaraštis	10
3 veikla: Išankstinės vertinimo anketos užpildymas	15
4 veikla: Pagrindinės taisyklės	15
5 veikla: Lūkesčių tikrinimas	20
Activity 6 : „Lyčių meduolis“: pagrindinės sąvokos ir terminologija	50
Iš viso:	120

1 VEIKLA: VARDŲ KORTELĖS IR SUSIPAŽINIMAS („LEDLAUŽIS“) (10 MIN)

Reikalinga: Vardų kortelės su įvardžiais (jei tai nebuvo padaryta prieš pradėdant mokymus, paprašykite kiekvieno dalyvio užpildyti ir įrašyti vardą)

Pasirengimas: Įsitinkite, kad dalyviai sėdi ratu, kad matytumėte kiekvieną dalyvį ir leistumėte jiems įsitraukti į diskusiją.

Paprašykite dalyvių pasidalinti savo vardu, įvardžiu, pareigomis ir tuo, kas, jų manymu, yra svarbu apie juos žinoti. „Svarbus“ dalykas gali būti asmeninis, jų pačių įvairovės aspektas ar aplinkybės, susijusios su darbu.

2 VEIKLA: DALYVIŲ SUTIKIMAS (10 MIN)

Metodas: pristatymas

Reikalinga: prezentacija ekrane

Vedėjas sveikina dalyvius ir trumpai pristato „CHOICE“ projektą, partnerystę, užtikrindamas ES finansavimo ženklą matomumą prezentacijoje. Pateikite projekto tikslus, pagrindines veiklas, taip pat atliktų tyrimų rezultatų santrauką ir nustatytus mokymų poreikius.

Tada vedėjas pristato mokymų programos apžvalgą, tai, ko dalyviai turėtų išmokti per 14 valandų trukmės mokymus, ir tvarkaraštį.

3 VEIKLA: IŠANKSTINĖS ANKETOS UŽPILDYMAS (INDIVIDUALUS DARBAS – 15 MIN)

Metodas: tiriamasis, padedantis įsivertinti.

Reikalinga: atspausdinta dalomoji medžiaga (taip pat gali būti naudojamos elektroninės formos)

Pasirengimas: įsitinkite, kad visi patogiai sėdi ir gali rašyti. Išdalinkite išankstinio vertinimo anketas arba, jei visi dalyviai turi išmaniuosius telefonus, nurodykite interneto adresą, kur yra elektroninė forma.

Paaiškinkite grupei, kad atliksite šią veiklą rinkdami konkrečią informaciją, kuri padės įvertinti mokymų poveikį; į tuos pačius klausimus kiekvienas dalyvis atsakys mokymų pradžioje ir po jų, kad būtų galima nustatyti žinių, požiūrio ir motyvacijos veikti pokyčius. Kiekvienas dalyvis gauna atspausdintą mokymų pradžios vertinimo formą (arba nuorodą į elektroninį adresą). Skirkite 15 minučių anketoms užpildyti ir surinkite jas (jei jos yra atspausdintos). Galiausiai leiskite dalyviams pasidalinti savo mintimis ir jausmais po šios veiklos su likusia grupe (jei yra laiko).

4 VEIKLA: PAGRINDINĖS TAISYKLĖS (15 MIN)

Metodas: refleksija, dalyvaujamoji veikla.

Reikalinga: lenta rašymui, rašikliai, prezentacija ekrane

Užduokite visai grupei tokį klausimą: kokie, jūsų nuomone, yra svarbiausi tikslai, norint kuo geriau įtraukti kiekvieną mokymų dalyvį ir kuo daugiau sužinoti?

Jei reikia, paaiškinkite, kad taisyklėmis norite apibrėžti, kaip dalyviai turėtų elgtis, kalbėti ir išreikšti save bei savo nuomonę mokymų metu. Paprašykite dalyvių sugalvoti savo pagrindines taisykles. Dalyviai žodžiu dalijasi pagrindinėmis taisyklėmis, o vedėjas jas užrašo lentoje. Kai visi dalyvauja, grupė peržiūri pagrindines taisykles ir prideda taisykles, jei jų nėra. Pabaigoje vedėjas galėtų pateikti (jei nori) projektoriaus ekrane ar lentoje rekomenduojamų pagrindinių taisyklių sąrašą ir galėtų vykti diskusija apie praleistas taisykles.

NB: Reikia suformuluoti specialią atsakymo į žeminančias pastabas taisyklę. Paaiškinkite dalyviams, kad jei šią taisyklę priims visa grupė, visi jausis saugiai ir patogiai. Taip pat svarbu, kad išsamus sąrašas, kuris bus sudarytas, turėtų būti patalpintas matomoje patalpoje, kurioje vyksta mokymai, vietoje. Visuose užsiėmimuose, susijusiuose su saugia erdve, turėkite gerai matomoje vietoje paskelbtą pagrindinių taisyklių sąrašą. Jei kas nors jų nesilaiko, remkitės pagrindinėmis taisyklėmis ir priminkite visiems dalyviams apie jų sutikimą laikytis taisyklių.

Rekomenduojamos pagrindinės taisyklės

Parodykite pagarbą, kad su jumis elgtųsi pagarbiai: parodykite pagarbą kitiems, skirdami dėmesį kalbančiam asmeniui (leidimas kalbėti).

Aktyviai dalyvaukite: stenkitės būti čia ir dabar. Sesijų metu venkite žiūrėti į savo telefoną ar atsiliepti į skambučius.

Laikykitės konfidencialumo: tai, kuo dalijamės šioje grupėje, liks šioje grupėje.

Stenkitės būti atviri: būsime kuo atviresni ir sąžiningesni, neatskleisdami kitų (šeimos, kaimynų ar draugų) asmeninių ar privačių klausimų. Kalbėsime apie konkrečius įvykius, bet nenaudosime vardų ar kitų asmens tapatybę atskleidžiančių duomenų. Pavyzdžiui, nesakysime: „Mano vyresnysis brolis ...“, o pasakysime: „Aš pažįstu tą, kuris...“

Jūs turite teisę praleisti: visada galite praleisti vieną ar kitą pasisakymą ar veiklą (tai reiškia „aš geriau nenorėčiau“ arba „nenoriu atsakyti“).

Nenutraukite: stenkitės nepertraukinėti kitų žmonių.

Gerbkite kitų žmonių nuomonę: mes galime nesutikti su kito žmogaus požiūriu, neversdami to žmogaus jaustis blogai.

Rūpestingai reikškite savo nuomonę: mes išsakysime savo nuomonę naudodamiesi pirmuoju asmeniu ir vengsime vartoti „tu, ar jūs“. Pavyzdžiui, „manau, kad mandagumas yra svarbus“. O ne: „Jūs tiesiog piktas“.

Pasistenkite būti jautrūs įvairovei: prisiminkime, kad žmonės grupėje gali skirtis dėl kultūrinės padėties, seksualinės orientacijos ir (arba) lytinės tapatybės ar lyties raiškos, ir būkime atsargūs.

Anonimiškumas: galima užduoti klausimą, naudojant pasiūlymų dėžutę.

Pabandykite priimti save ir kitus: jaustis nepatogiai normalu; suaugusieji taip pat jaučiasi nepatogiai kalbėdami jautriomis ir asmeniškoms temomis, tokiomis kaip seksualumas.

Gerai praleiskite laiką: gerai praleisti laiką yra puiku. Saugios erdvės sukūrimas suvienija bendruomenę, prisideda prie vienas kito palaikymo ir mėgavimosi žmonių įvairove.

(Paremta www.glsen.org informacija)

5 VEIKLA: LŪKESČIŲ TIKRINIMAS (20 MIN)

Metodas: Refleksija, dalyvaujamoji veikla.

Paprašykite dalyvių pasidalinti su grupe pirmuoju dalyku, kuris jiems ateina į galvą, tačiau yra susijęs su seminaru. Tai gali būti žodis ar teiginys, jausmas, lūkesčiai ir pan. Paminėkite, kad nereikia per daug galvoti.

Paprašykite dalyvių ant vieno lipnaus lapelio užrašyti savo lūkesčius, o ant kito – su mokymu susijusias abejones ir iššūkius: po vieną lūkestį ir iššūkį ant lapelio. Skirkite 3-5 minutes. Tada paprašykite dalyvių atsistoti ir užklijuoti lipnius lapelius ant lentos. Paprašykite jų suskirstyti lūkesčius ir iššūkius į skirtingas grupes ir temas, garsiai perskaitant, ką parašė. Peržiūrėkite kiekvieną lapelį ir perskaitykite viską garsiai. Apibendrinkite pirmiausia iššūkius ir tada lūkesčius, pateikdami informaciją, kaip mokymai padės juos patenkinti.

6 VEIKLA: „LYČIŲ MEDUOLIS: PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR TERMINOLOGIJA (50 MIN)

Vedėjas gali pasirinkti šį pratimą ir „lyčių vienaragį“ ar „lyčių meduolį“, kuris rekomenduotinas kaip mažiau priklausomas nuo dvinario lyčių modelio: „Lyties vienaragis“ (<https://transstudent.org/gender>)

Priklausomai nuo grupės žinių, vadovas gali naudoti šį įrankį, kad veikla būtų įtraukesnė ir mažiau remtųsi dvinariu lyčių modeliu. Kadangi mes pasitelksime „lyčių meduolį“, nes jis aiškesnis, galime bent jau parodyti kitą versiją.

Metodas: pristatymas, darbas grupėmis

Reikalinga: projektorius ar lenta, atspausdintos „lyčių meduolio“ kopijos

Tikslas: suprasti įvairius terminus, susijusius su lytimi ir seksualumu, ir kuo jie skiriasi

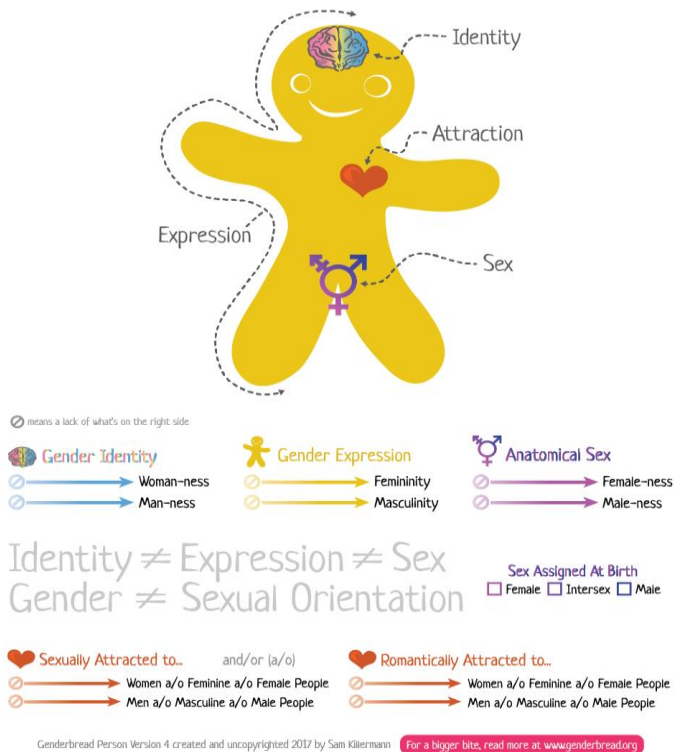
Pagrindinė veikla: 35 min

„Lyčių meduolis“ yra vaizdinė priemonė, apjungianti skirtingus terminus, kurie yra svarbūs aptariant lytiškumą ir seksualumą.

The Genderbread Person v4 by its pronounced METROsexual.com

Norėdami atlikti šią veiklą, turite apsilankyti „lyčių meduolio“ puslapyje ir perskaityti paaiškinimus, kad suprastumėte, kas tai yra.

Pradėkite išdalindami atspausdintas „lyčių meduolio“ kopijas. Galite jį parodyti projektoriuje arba piešti ant lentos.

Po to pristatykite kategorijas, pagal kurias grupuojami terminai: „Lytinė tapatybė“, „Lyties raiška“, „Biologinė lytis“, „Romantinis potraukis“, „Seksualinis potraukis“.

Pakvieskite dalyvius neskubant užpildyti tuščias vietas savo išdalintuose lapuose, įrašant visus 4 terminus ten, kur, dalyvių manymu, jie priklauso. Tada paprašykite dalyvių paaiškinti kiekvieną terminą.

Kartu su dalyviais aptarkite tai, kas nebuvo paaiškinta, ir (arba) išsamiau aptarkite tai, kas buvo nepakankamai aišku.

Tada žvelgdami į „lyčių meduolį“, aptarkite kai kuriuos pagrindinius terminus iš paveikslėlio. Pavyzdžiui: žodis „lesbietė“ yra susijęs su seksualiniu ir romantiniu potraukiu ir yra seksualinė orientacija. Žodis „translytis“ yra susijęs su žmogaus lytine tapatybe.

Neprivaloma: paklauskite, ar dalyviai norėtų sudaryti 3 asmenų grupes. Jie gali aptarti savo asmeninę patirtį, tapatybę ir raišką, susijusią su lytine tapatybe. Jei dalyviai nenori dalytis asmenine informacija, jie gali pasidalinti istorija žiniasklaidoje, su kuria susidūrė, kaip lytinės tapatybės įvairovės pavyzdžiu.

Jei vedėjai mano, kad dalyvių grupė visiškai nėra susipažinusi su terminologija, jie gali nuspręsti pristatyti pagrindinius terminus ir palikti laiko klausimams bei atvirai diskusijai, užuot suskirstę dalyvius į grupes.

Lyties raiška, biologinė lytis, seksualiniai ir romantiniai potraukiai. (Ši veiklos dalis yra savanoriška)

Trumpas aptarimas: 10 min

Grįžus į visos grupės darbą, palengvinkite diskusiją, užduodami šiuos klausimus:

- Kaip jautėtės užsiimdamas šia veikla?
- Ar ji buvo lengva, ar sunki? Kodėl?
- Ko išmokote?
- Kas jus nustebino?

Įsitinkite, kad dalyviai žino, jog nebūtina dalytis savo asmenine patirtimi didelėje grupėje, jei jie to nenori.

Išvados: 5 min

Nurodykite, kaip svarbu nemaišyti terminų, ypač kai kalbama apie stereotipus ir stigmatas. Paprašykite pateikti jų pavyzdžių.

Galiausiai, jei dar turite laiko ir norite, galite aptarti mūsų visuomenėje vyraujančią dvilypę lyčių sistemą. Tai priklauso nuo visos grupės nuomonės.

Pagrindinių sąvokų ir terminų sąrašas pateikiamas prieduose (žr. **žodynėlj**).

Šaltinis: „Genderbread Person Activity“

Adaptuota iš: Free to be you and me. Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers, SCI International (2019)

2 SESIJA: Savirefleksija apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę

Tikslai

- Skatinti požiūrį į seksualinę įvairovę;
- Mokyti vengti heteronormatyvumo;
- Aptarti patirtį, susijusią su seksualine orientacija ir lytine tapatybe;
- Sukurti geresnį lyčių vaidmenų supratimą apmąstant individualias patirtis;
- Informacijos teikimas ir su lytine įvairove susijusių terminų aptarimas.

Laukiami mokymosi rezultatai

Po šio modulio dalyviai turėtų sugebėti:

- Apmąstyti savo požiūrį į seksualinę ir lyčių įvairovę, lyčių vaidmenis;
- Geriau suprasti heteronormatyvaus požiūrio poveikį ir žinoti, kaip kovoti su heteronormatyvumu kasdieniame gyvenime;
- Atsakyti į kitų kolegų, mokytojų ir moksleivių klausimus, susijusius su seksualine ir lyčių įvairove bei heteronormatyvumu; padėti jiems geriau suprasti šias temas ir padėti skleisti žinias.

- Įgyti reikiamus įgūdžius, kad galėtų reaguoti į su LGBTQI susijusius mitus ir įveikti su LGBTQI susijusius stereotipus.

Parengta pagal HOMBAT/ Project Trainers Manual

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: Kas yra normalu?	30
2 veikla: Kaip susiformuoja požiūris?	30
3 veikla: Lyties ir seksualinės orientacijos savirefleksija	60
Iš viso:	120

1 VEIKLA: KAS YRA NORMALU? (30 MIN)

Tema: „Normalumo“ ir „normatyvumo“ subjektyvumas

Metodas: diskusija

Šia veikla siekiama skatinti diskusiją apie tai, kas yra „normalu“, remiantis kasdienio gyvenimo klausimais.

Reikalinga: popierius, rašikliai, sėdimosios vietos

Įžanga: 5 min

Išdalinkite popierių ir rašiklius. Po to paašškinkite, kad užduosite klausimus ir kiekvienas dalyvis tyliai užrašys atsakymus.

Pagrindinė veikla: 5 min

Klausimai neturėtų būti susiję su faktais, bet kiekvienam dalyviui turėtų būti suteikta galimybė atsakyti remiantis savo nuomone.

Negalima skirti per daug laiko šiai veiklai, kiekvienas dalyvis turėtų tiesiog parašyti tai, kas pirmiausia ateina į galvą.

Klausimų pavyzdžiai:

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

- Kiek kvadratinių metrų yra nedideliame bute?
- Kokios yra daug uždirbančio asmens pajamos?
- Kurios profesijos yra pelningiausios?
- Nuo kokio amžiaus žmogus nebelaikomas jaunu?
- Kiek litrų vandens yra įprastas vandens kiekis per dieną?
- Kiek puodelių kavos per dieną žmogus turėtų išgerti?
- Kiek porų batų turėtų turėti žmogus?
- Ko niekada neturėtų trūkti rankinėje? 3 pagrindiniai dalykai.
- Pridėkite savo klausimų, susijusių su seksualine orientacija, lytine tapatybe ir lyties raiška.

Aptarimas: 5 – 15 min

Palyginkite atsakymus ir pradėkite nedidelės grupės diskusiją:

- Kodėl atsakymai skiriasi? Kaip?
- Kas apibrėžia tai, kas laikoma įprasta?
- Ar kiekvieno asmens kilmė atspindi mūsų mąstymo apie šias temas būdą ir tai, kas yra „normalu“?
- Ar „normalumo“ suvokimas visuomenėje turi mums įtakos?

Išvados: 5 min

Padėkokite dalyviams už dalyvavimą ir priminkite, kad tai, ką mes suvokiame kaip „normalų“ dalyką, gali būti „nenormalu“ kitam asmeniui ir tai yra visiškai natūralu. „Normalumas“ yra

labai subjektyvus. Tai, kad kažkas laikoma „normaliu“, dar nereiškia, kad tai tinka mums, kaip ir kiekvieno žmogaus „normalumas“ gali skirtis nuo kito.

Paremta: Free to be you and me. Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers, SCI International (2019)

2 VEIKLA: KAIP SUSIFORMUOJA POŽIŪRIS? (30 MIN)

Metodai: pristatymas ir diskusija

Reikalinga: projektorius

Paruoškite „PowerPoint“ pristatymą (žr. pavyzdį **Prieduose**) su statistika ir infografiką, atspindintį lyčių stereotipų padarinius (statistika apie vaiko priežiūros atostogas, darbo užmokesčio skirtumus, smurtą dėl lyties, aukštą vyrų mirtingumą ir pan.). Po pristatymo pradėkite trumpą diskusiją pateiktomis temomis, suteikite žodį žmonėms, kurie gali norėti užduoti klausimus arba kuriems sunku suprasti kai kuriuos statistinius duomenis ir infografiką. Tada aptarkite kanalus, kuriais gauname informaciją apie lytį, seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ir lytines savybes: pasakas, vyrų ir moterų atstovavimą knygoje, žurnaluose, žiniasklaidoje ir kt. Paprašykite dalyvių pagalvoti apie tokius pavyzdžius ir aptarti juos. Naudokitės naujausiais pavyzdžiais iš nacionalinės žiniasklaidos ir knygų.

3 VEIKLA: LYTIES IR SEKSUALINĖS ORIENTACIJOS SAVIREFLEKSIJA (60 MIN)

Metodas: savirefleksija, apsisikeitimas nuomone

Reikalinga: atspausdinti savirefleksijos klausimynai, pakankamai vietos visiems dalyviams užtikrinti privatumą

Ką reikia žinoti: Grupėje turėtų atsirasti pasitikėjimo vienas kitu jausmas, visi dalyviai turėtų turėti bent vieną asmenį, su kuriuo galėtų pasidalinti asmenine istorija. Šis metodas gali sukelti jautrius prisiminimus, todėl po jo dalyviams turėtų būti skirta erdvė ir laikas atsipalaiduoti. Žinoma, dalyviai gali dalintis tiek, kiek nori. Vedėjas turėtų pasirinkti, kuriuos klausimus įtraukti į šią veiklą ir kurių nenaudoti. Jei tikimasi, kad kai kurie klausimai sukels stiprias emocijas, jie gali būti palikti nuošalyje.

Įvadas: 5 min

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

Vedėjas supažindina su savirefleksijos veikla ir paaiškina, kad dalyviai susiburs poromis su žmogumi, su kuriuo jaučiasi patogiai. Svarbu pabrėžti, kad dalyviai neturėtų atskleisti kitiems to, ką jiems sako užduoties partneris. Tada vedėjas išplatina šios veiklos klausimynus.

Pagrindinė veikla: 40 min

Dalyviai gali surasti vietą, kurioje pagalvotų, kaip atsakyti į klausimus ir aptartų juos su savo partneriu. Po tam tikro laiko jie turėtų grįžti į grupę. (Galite naudoti visus arba tik kai kuriuos toliau nurodyto klausimyno klausimus.)

Aptarimas: 10 min

Grupė vėl susirenka į mokymų patalpą. Vedėjas klausia dalyvių, ką jie suprato kaip jie jautėsi po šios veiklos. Įsitinkite, kad dalyviai nesidomi kitų privačiais pokalbiais. Normalu, jei niekas nenori dalintis savo potyriais su kitais.

Išvados: 5 min

Praneškite dalyviams, kad būsite šalia, jei kas nors norės su jumis pasidalinti savo jausmais ar prireiks palaikymo.

Lytis, seksualinė orientacija ir aš

Skirkite kelias minutes, kad atsakytumėte į šiuos klausimus. Tada pabandykite poromis pasikalbėti apie savo atsakymus. Jūs nusprendžiate, kiek norėtumėte pasidalinti su savo partneriu šioje veikloje.

- Ką jums reiškia būti vyru, moterimi, lesbiete, gėjumi, translyčiu asmeniu?
- Kaip jūs įsivaizduojate moters ir vyro įvaizdį?
- Ar jaučiate, kad turite kokių nors pranašumų ar trūkumų dėl priskirtos lyties? Kokių?
- Ar manote, kad dėl savo lyties turite elgtis tam tikru būdu?
- Kas nutinka, jei jūs taip nesielgiate?
- Ar jus kažkas neramina dėl kitų elgesio dėl žmonių lyties ir seksualinės orientacijos? Kas tai?

Lytis ir seksualinė orientacija kasdieniame gyvenime

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

Pasirinkite 2–4 klausimus, į kuriuos norėtumėte atsakyti, ir tada juos aptarkite. Skirkite keletą minučių savarankiškai apgalvoti kiekvieną klausimą ir tada pasidalykite atsakymais mažoje grupėje ar poroje.

- Kaip paprastai kalbate apie vyrus ir moteris? Ar vertinate juos pagal jų išvaizdą, sėkmę, jėgą, seksualinius partnerius, intelektą ar kitas savybes?
- Kaip kalbate apie įvairios seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės žmones?
- Ar kada nors sakėte kitos lyties asmeniui, kad turėtumėte ar galėtumėte atlikti darbą vietoj jų? Koks tai buvo darbas? Kaip reagavo kitas asmuo? Kurios užduotys jums atrodo svarbios buityje? Kokie darbai nesvarbūs? Kurias užduotis dažniausiai perimate?
- Ar kada nors jautėtės kažkaip vertinamas dėl to, kaip jūs išreiškiate save ir rengiatės (Pavyzdžiui? Kaip žmonės reaguoja? Kaip dėl to jaučiatės? Kokia buvo konkreti situacija?)

Kiti klausimai, į kuriuos reikia atsakyti, aptarti ir apmąstyti

(Vedėjas turėtų aiškiai pasakyti, kad toliau pateikti klausimai yra pagrįsti asmenine nuomone ir susiję su mitais apie LGBTQI asmenis. Šios veiklos tikslas yra sugriauti šiuos mitus ir kovoti su jais. Atsakymai yra paremti moksliniais faktais, o ne asmenine nuomone.)

- Ar manote, kad seksualinė orientacija ir lytinė tapatybė yra pasirinkimas? Kodėl?

Atsakymas: Ne, tai nėra sprendimo ar nuolatinių kasdienių pastangų rezultatas. Profesinės psichinės sveikatos organizacijos, įskaitant Amerikos psichologų asociaciją, paskelbė pareiškimus, paaiškinančius, kad seksualinė orientacija nėra pasirinkimas ir jos negalima pakeisti.

- Ar LGBTQI tapatybės yra susijusios su liga? Ar juos galima „išgydyti“ ar pakeisti?

Atsakymas: Kadangi neheteroseksuali seksualinė orientacija nėra liga ar sutrikimas, jos negalima „išgydyti“. Profesinės, mokslo ir medicinos organizacijos pasmerkė lytinės tapatybės ar seksualinės orientacijos „terapiją“ kaip neveiksmingą ir psichologiškai žalingą. Translytės tapatybės taip pat nelaikomos patologinėmis ir jų negalima „išgydyti“ ar pakeisti. Nepaisant to, kad daugelis tarptautinių institucijų pasmerkė „normalizuojančias“ medicines intervencijas, interseksualumo požymiai vis dar priskiriami prie PSO patologinių lyties raidos požymių.

- Kodėl organizuojamos LGBTQI bendruomenės eitynės?

Atsakymas: LGBTQI bendruomenės eitynės išreiškia poziciją prieš diskriminaciją ir smurtą prieš lesbietes, gėjus, biseksualius, translyčius ir interseksualius žmones, siekiant skatinti jų pasitikėjimą savimi, orumą, lygybę, siekia didinti jų, kaip socialinės grupės, matomumą, kurti bendruomenę ir švęsti seksualinę įvairovę ir lyčių skirtumus. Kai kuriose šalyse eitynės tampa švente, kai kuriose – yra politinis veiksmas – nurodant, kad ne su visais piliečiais elgiamasi teisingai, kad yra žmonių grupių, kurių teisės nėra užtikrintos. LGBTQI bendruomenės eitynės prasidėjo po to, kai policija įsiveržė į barą „Stonewall Inn“ Niujorko Greenwich Village rajone. Paprastai LGBTQI bendruomenės festivaliai apima daugybę renginių, o juos dažnai užbaigia eitynės, kuriose dalyvauja LGBTQI bendruomenė ir ją palaikantieji. Prieš „Stonewall“ riaušes LGBTQI asmenys paprastai atvirai nekalbėjo apie savo seksualinę orientaciją ar lytinę tapatybę, tačiau šis įvykis paskatino didesnį politinį šios bendruomenės aktyvumą. Pirmieji LGBTQI renginiai (dažnai vadinami Laisvės diena arba Gėjų išlaisvinimo diena) dažnai buvo negausiai lankomi ir susidurdavo su protestais, ypač dėl kostiumų, kuriuos vilkėjo kai kurie dalyviai. 1978 m. San Francisko renginyje debiutavo bene labiausiai pripažintas „Gay Pride“ simbolis: vaivorykštės vėliava. Vėliavą su aštuoniomis spalvomis (seksualumą simbolizuoja karšta rožinė, gyvenimą raudona, gyjimą oranžinė, saulę – geltona, gamtą – žalia, meną – mėlyna, harmoniją – indigo ir dvasią – violetinė) sukūrė San Francisko dailininkas Gilbertas Bakeris ir jis buvo pripažintas visame pasaulyje.

- Kokios teisės LGBTQI žmonėms neužtikrinamos? Ar LGBTQI žmonės patiria diskriminaciją?

Atsakymas: LGBTQI žmonės vis dar patiria diskriminaciją, o visuomenės požiūris į LGBTQI žmones gali būti gana neigiamas. Diskriminacijos mastas ir rūšis priklauso nuo šalies ir laikotarpio sociopolitinio konteksto. Diskriminacija gali būti išreikšta įstatymais, gairėmis, per iškreiptus žiniasklaidos vaizdus, atsisakant pateikti informaciją (pvz., mokyklos vadovėliuose) ir neigiamu požiūriu bei elgesiu (pravardžiavimu, juokeliais).

LGBTQI žmonės gali susidurti su skirtingomis diskriminacijos rūšimis, priklausomai nuo to, kiek jie atviri apie savo tapatybę. Žmonės, kurie nusprendžia neatsiskleisti, gali patirti mažiau tiesioginės diskriminacijos nei tie, kurie atsiskleidžia. Tačiau savo tapatybės neatskleidimas negarantuoja, kad LGBTQI žmonės bus apsaugoti nuo diskriminacijos. Jie vis tiek gali susidurti su netiesiogine diskriminacija (pvz., girdėdami neigiamus komentarus apie LGBTQI žmones arba matydami, kad kiti bendruomenės žmonės yra diskriminuojami). Be to, net jei jie vis dar yra neatsiskleidę, jie gali tapti diskriminacijos taikiniais, jei kiti įtaria, kad jie priklauso LGBTQI

bendruomenei. Pasirinkimas neatsiskleisti taip pat nėra prieinamas daugeliui žmonių, ypač translyčiams asmenims. Kiekvienas turėtų turėti teisę būti saugus, neslėpdamas tikrojo savęs.

- Kaip tos pačios lyties poros susilaukia vaikų?

Atsakymas: LGBTQI žmonės gali tapti tėvais įvairiomis priemonėmis, įskaitant dabartinius ar buvusius santykius, bendrą tėvystę, įvaikinimą, dirbtinį apvaisinimą ir surogaciją.

Visuomenėse, kuriose yra didelis homofobijos lygis, dauguma tos pačios lyties porų vaikų yra gimę iš ankstesnių (dažniausiai heteroseksualių) santykių. Lesbietės pastodamos dažniausiai pasitelkia spermos donorus (kai kurios tai daro namuose, kitos apsilanko dirbtinio apvaisinimo klinikose), ar susilaukia vaiko su vyru ar gėjų pora. Įvaikinimas nėra lengvai prieinamas dėl homofobiškų nuostatų ir įstatymų. Surogacija yra mažiausiai populiarus pasirinkimas, nes ją griežtai reglamentuoja įstatymai. Translyčiai žmonės, kuriems nebuvo atliktos lyties keitimo operacijos, su savo partneriais gali turėti biologinių vaikų, kurie gali būti arba cislyčiai, arba translyčiai. Tos pačios lyties poros taip pat gali turėti savo biologinių vaikų, kai vienas iš partnerių yra cislytis, o kitas translytis, pavyzdžiui, translytė moteris, kurios partnerė yra cislytė moteris.

Paremta: Free to be you and me. Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers, SCI International (2019)

Šioje sesijoje taip pat galėtume pasitelkti „Heteroseksualumo“ klausimyną¹. Jis apima pagrindinius klausimus ir mitus, susijusius su homoseksualumu (pvz., Kas, jūsų manymu, sukėlė jūsų heteroseksualumą?). Įdomu perskaityti dalyviams pateiktus klausimus ir aptarti jų reakcijas: ar jie juokėsi? Ar klausimai privertė juos jaustis nepatogiai? Kokių minčių jie turėjo? (Tai gali būti labai trumpas pratimo papildymas, atliekamas per 5 minutes)

¹ <http://higherlogicdownload.s3.amazonaws.com/NASN/e277e492-64b1-4f55-ac15-00857a7a5662/UploadedImages/Oregon%20Microsite/Documents/HeterosexualQuestionnaire.pdf>

3 SESIJA: Stereotipų įveikimas ir kova su LGBTQI-fobija mokykloje

Tikslai

- Gerinti supratimą apie privilegijas, kurias turime dėl lytinės tapatybės, lyties, seksualumo, socialinės padėties, tautybės ir pan. Įgyti suvokimą apie stereotipus ir lūkesčius, priskirtus asmeniui dėl tokių etikečių;
- Didinti informuotumą apie patyčias prieš LGBTQI asmenis mokykloje;
- Įsijausti į LGBTQI žmonių padėtį vaidmenų žaidimuose, kuriuose jie patiria intensyvią homofobiją;
- Tapti jautresniems ir empatiškesnesniems LGBTQI žmonių atžvilgiu.

Laukiami rezultatai

Baigę šį modulį, mokymų dalyviai turėtų:

- Žinoti, kas yra patyčios ir kas yra identitetu pagrįstos patyčios;
- Įsisąmoninti ir atkreipti dėmesį į įvairius būdus, kaip mokyklose gali pasireikšti patyčios LGBTQI žmonių atžvilgiu;
- Gebėti atpažinti stereotipus ir išankstinius nusistatymus prieš LGBTQI bendruomenę;
- Skatinti empatiją patyčių, nukreiptų prieš LGBTQI moksleivius, atvejais.

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: Įsijausti į kito padėtį	80
2 veikla: Kova su neigiamais komentarais ir patyčiomis mokykloje	40
Iš viso:	120

1 VEIKLA: ĮSIAUSTI Į KITO PADĖTĮ (80 MIN)

Metodas: vaidmenų žaidimas

Reikalinga: Personažų kortelės

Erdvė turi būti pakankamai didelė, kad eilė žmonių galėtų žengti daug žingsnių viena kryptimi

Pastaba: Vaidmenys ir teiginiai gali būti pritaikyti konkrečiai grupei, su kuria dirbate, jos poreikiams ir norimai spręsti problemai.

Įžanga: 10 min

Praneškite dalyviams, kad atlikdami šį pratimą jie turi įsijausti į įsivaizduojamų žmonių padėtį ir įsivaizduoti, ką reikštų gyventi šių žmonių gyvenimą. Skatinkite dalyvius atsiverti idėjai suvaidinti ką nors kitą ir iš tikrųjų įsivaizduoti, koks yra šio vaidmens atlikėjas. Paprašykite viso užsiėmimo metu tylėti ir nekalbėti su kitais žmonėmis.

Pagrindinė veikla: 15 - 20 min

Atsitiktinai paskirstykite vaidmenų korteles. Paprašykite dalyvių perskaityti korteles. Jei jie kažko nesupranta, praneškite jiems, kad jie gali paprašyti jūsų jiems paaiškinti.

Kiti dalyviai negali žinoti kitų dalyvių vaidmenų.

Vaidmenys:

- Vieniša mama, 22 m., imigrantė
- Vienišas tėvas, 35 m., Vokietija
- 50 metų translytė moteris, Kenija
- 24 metų translytė moteris, Italija
- 32 metų translytis vyras, bedarbis
- Namų šeimininkė, 40 metų, JAV
- Bankininkas, vedęs, JK
- Gėjus, universiteto studentas, Berlynas
- Lesbietė, universiteto studentė, Rusija
- Nė vienai lyčiai savęs nepriskiriantis paauglys, 14 metų, buvęs beisbolo talentas

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

- Paauglė, 16 metų, vaikų namuose
- Karjeros moteris, 45 m., mama
- 45 metų vienišas vyras, turi verslą
- Vieniša moteris ir vieniša motina (38 m.)
- Biseksualus asmuo, pabėgėlis
- Bedarbis, 45 metų vyras
- Pensininkas, be vaikų, patiriantis benamystės riziką
- Buvusi pornografijos žvaigždė, 40 metų, turinti santykius
- Translytė moteris, makiažo meistrė, imigrantė, 27 m.

Šie vaidmenys yra siūlomi. Nedvejodami pritaikykite juos savo dirbtuvėms.

Kai kiekvienas dalyvis gauna kortelę, paprašykite jų tyliai perskaityti vaidmenį, kurį jie turėtų atlikti, ir įsivaizduoti save jų vietoje. Galite juos palaikyti ir palengvinti procesą leisdami jiems vaikščioti ir sutelkti dėmesį į šiuos klausimus, susijusius su jų vaidmeniu: Kaip jūs užaugote? Kokia buvo jūsų vaikystė? Ar tai buvo lengva, ar sunku? Kur įgijote išsilavinimą? Kokia buvo jūsų šeima? Kaip jūs atrodote dabar? Kokia dabar jūsų kasdienybė? Kur jūs bendraujate? Su kuo praleidžiate daugiausia laiko? Ką veikiate ryte, popietę, vakare? Koks jūsų gyvenimo būdas? Kiek uždirbate pinigų? Ką veikiate laisvalaikiu? Kaip atrodo jūsų namai? Ar gyvenate su kuo nors ir jei taip – su kuo? Ar esate sveikas?

Leiskite jiems išsirikiuoti greta vienas kito. Ta pačia kryptimi kiekvienas žmogus gali žengti daug žingsnių. Visi turi pradėti nuo to paties taško (starto linijos).

Moderatorius pradės skaityti situacijas ir teiginius, ir kaskart, kai dalyvis mano, kad jų veikėjas galėtų susidoroti su konkrečia situacija nepatirdamas jokios diskriminacijos jis turės žengti vieną žingsnį į priekį.

Perskaitykite teiginius vieną po kito, tačiau skirkite šiek tiek laiko žmonėms įsivaizduoti save šioje situacijoje ir nuspręsti, ar jie turėtų judėti pirmyn.

Teiginiai:

- Niekada nesusidūrėte su rimtais finansiniais sunkumais.
- Niekada nesijautėte kaltas dėl to, kad esate toks, koks esate.
- Jūs gyvenate pilnavertiškai ir jaučiate, kad jums viskas įmanoma.
- Jaučiate, kad jūsų kalba ir kultūra yra gerbiama ten, kur gyvenate.
- Jūs manote, kad jūsų nuomonė visada yra svarbi kitiems.
- Jūs nebijote, kad jus sustabdys policija.
- Jūs turite bendruomenę, kuri jus gerai pažįsta ir palaiko, jei jums reikia pagalbos.
- Niekada nesijautėte diskriminuojamas dėl savo kilmės.
- Niekada nesijautėte diskriminuojamas dėl savo lyties.
- Niekada nesijautėte diskriminuojamas dėl savo seksualumo.
- Jūs turite įdomų gyvenimą ir teigiamai vertinate savo ateitį.
- Nebijote, kad prie jūsų gali priekabauti nepažįstami žmonės.
- Nebijote, kad darbe prie jūsų gali priekabauti.
- Galite mokytis ir eiti pasirinktu karjeros keliu.
- Jums sekasi darbe.
- Jus priima šeima ir draugai.

- Nebijote viešai laikyti savo partnerio rankos.
- Galite laisvai įsimylėti, nesvarbu, kokia žmogaus lytis ar kilmė.
- Jūs nebijote dėl savo vaikų ateities.
- Tėvai niekada gyvenime neabejojo jumis ar jūsų pasirinkimais.
- Savo santykiuose nebijote smurto.
- Pridėkite savo teiginį.

Šie teiginiai yra pasiūlymai. Galite juos pritaikyti reikalingiems savo seminaro rezultatams.

Aptarimas: 40 min

Tai yra veiklos dalis, kurioje kiekvienas dalyvis turės apibūdinti savo vaidmenį kitiems, paaiškindamas savo jausmus užsiėmimo metu, savo patirtus sunkumus ir išvadas.

Įtraukite visus dalyvius į diskusiją. Paskatinkite dalyvius užduoti vienas kitam klausimus ir pasidalinti mintimis.

Palengvinkite diskusiją pateikdami šiuos pagrindinius klausimus:

- Kaip jautėtės? Judėjote pirmyn? Stovėjote vietoje?
- Kada galėjote judėti? Kada ne?
- Su kokia diskriminacija susidūrėte?
- Ar turėjote privilegijas? Kokias privilegijas turėjote?
- Ar jus kažkas nustebino?
- Ar manote, kad turite šias privilegijas savo gyvenime? Kokias?
- Ką reiškia turėti privilegiją?

- Ką žinote apie šias privilegijas?

Išvados: 10 min

Padėkokite dalyviams už dalyvavimą ir leiskite pamąstyti apie tai, kaip svarbu pripažinti privilegijas ir žinoti, kad ne visi jas turi ir kad kai kurie žmonės kiekvieną dieną susiduria su diskriminacija.

Parengta pagal "Take a step forward" ir Free to be you and me. Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers, SCI International (2019)

2 VEIKLA: KOVA SU NEIGIAMAIS KOMENTARAIŠ IR PATYČIOMIS MOKYKLOJE

Metodas: nedidelės grupės diskusija, po kurios vyks visos grupės diskusija

Reikalinga: atspausdinti scenarijai

Paskirkite dalyvius į mažas grupes ir pateikite kiekvienai grupei skirtingą scenarijų, kurį aptarsite. Jiems turėtų būti nurodyta sugalvoti bent du atsakus, kuriuos mokytojas, mokyklos psichologas ar direktorius galėtų pateikti kiekvienam komentarui ar elgesiui. Paprašykite jų pateikti savo scenarijų ir pasiūlytus atsakymus visai grupei.

Scenarijai:

- Esate vidurinės mokyklos mokytojas. Kaip atsakytumėte į šį komentarą, kurį pateikė kitas mokyklos darbuotojas?: „Oi, buvo taip bjauru, aš nuėjau į tualetą ir pamačiau vieną savo mokinę, besibučiuojančią su kita mergina... Negaliu patikėti, kokie šiuolaikiniai vaikai. Jei man tektų rinktis, niekada nemokyčiau klasės, kurioje yra lesbietė ar gėjus. Aš tiesiog negaliu to priimti“.
- Jūs esate vidurinės mokyklos mokytojas. Per pietų pertrauką prisimenate, kad pamiršote telefoną vienoje iš klasių. Einate ten ir pamatote, kaip vienas moksleivis stumia mergaitę prie sienos, šaukia ant jos ir vadina ją „lesbe“. Ji verkia ir bando apsiginti.
- Mokinys atėjo pas jus ir pasakė, kad nori, jog į jį būtų kreipiamasi nauju vardu ir įvardžiais.

Kaip jūs reaguotumėte?

- Esate mokyklos psichologas. Vieną dieną vienas moksleivis kreipiasi į jus pagalbos: „Kai kurie mano klasės draugai nuolat iš manęs tyčiojasi, nes matė kaip kalbuosi su kitu berniuku ir dabar žino, kad esu homoseksualus. Jie mane vadina „pederastu“ ir sakė, kad nusipelniau

mirti, nes man patinka berniukai. Aš nežinau, ką daryti. Aš bijau ir nesijaučiu saugus“. Ką jūs atsakytumėte?

Funded by the rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

European Commission's support for the production
of this content does not constitute an endorsement
of the contents, which reflect the views only of the

4 sesija: Įvairovės ir įtraukios mokyklos aplinkos skatinimas

Tikslai

- Paaiškinti įtraukaus ugdymo sąvoką.
- Išskirti riziką, su kuria susiduria LGBTQI moksleiviai mokykloje.
- Suteikti erdvę žinioms, įgūdžiams, požiūriui ir ištekliams kuriant įtraukią LGBTQI asmenims mokyklą.
- Didinti sąmoningumą apie skirtingas LGBTQI žmonių asmeninės patirties rūšis, atsižvelgiant į jų lytį ir seksualumą

Mokymosi tikslai

Baigę šį modulį, dalyviai turėtų:

- Sugebėti atpažinti ir sugalvoti būdus, kaip užtikrinti įtraukią mokyklos aplinką;
- Sugebėti atpažinti patyčias LGBTQI pagrindu ir užtikrinti mokyklos politiką, siekiant spręsti šią problemą;
- Suteikti motyvacijos siekiant įtraukios mokyklos aplinkos.

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: „GEEC“ modelis („GALE“)	60
2 veikla: LGBTQI gyvoji biblioteka	60
Iš viso:	120

1 VEIKLA: „GEEC“ MODELIS (60 MIN)

Metodai: pristatymas, individualus darbas, diskusija grupėje

Reikalinga: pristatymas, dalomoji medžiaga

Pradėkite nuo „GEEC“ modelio, kurį sukūrė GALE², pristatymo (15 min):

² <https://www.gale.info/>

Tikslai, aplinka, švietimas, rūpestis

Siekiant skatinti LGBTQI mokinių įtraukimą ir saugumą mokyklose, santrumpa „GEEC“ reiškia tikslus, aplinką, švietimą ir priežiūrą. Tai yra keturi dalykai, į kuriuos reikėtų atsižvelgti, jei norime sukurti gerą mokyklų saugumo politiką. „GEEC“ modelis yra naudinga priemonė, kurią gali naudoti mokytojai, norėdami geriau suprasti, kaip veikia tinkama mokyklos politika įvairovės atžvilgiu, ir kaip jie gali ją skatinti ir įgyvendinti.

Norėdami tai padaryti, mokyklos darbuotojai turi žinoti, kokia yra visų mokinių padėtis mokykloje. Mokykla turėtų atsižvelgti į iššūkius, su kuriais susiduria LGBTQI mokiniai, ir į tai, kad kartais mokyklos aplinka nėra pakankamai saugi šiems mokiniams. Remdamasi tuo, mokykla turėtų sugalvoti konkrečius tikslus, kaip pagerinti situaciją.

Antras itin svarbus dalykas yra aplinka. Kiekvienoje mokykloje turi būti nustatytos taisyklės ir kovos su patyčiomis politika, apimanti patyčių prevenciją mokykloje. Ši politika gali apimti būdus, kaip sukurti saugią mokymosi aplinką klasėje ir įtraukią mokyklos aplinką. Tai galima pasiekti aptariant LGBTQI temą ir taisykles su mokiniais. Labai svarbu, kad visi mokyklos darbuotojai suprastų patyčių reiškinį ir žinotų, kaip su juo kovoti.

Moksleiviai ir mokytojai turėtų būti gerai informuoti ir žinoti, koks elgesys yra priimtinas. Mokytojus tam gali parengti ekspertai ar kiti apmokyti kolegos. Tuo siekiama paskatinti mokytojus suprasti savo pačių šališkumą ir stereotipus, kurie juos veikia. Svarbu, ar jiems pavyksta suprasti, kas yra heteronormatyvumas ir kaip to išvengti keičiant mokymo programą. Mokykla šiuos klausimus turėtų integruoti į kitų dalykų pamokas, kad būtų pasiektas kitoks, horizontalus požiūris.

Ketvirtas svarbus dalykas yra rūpestis moksleiviais. Kiekviena mokykla turėtų sukurti sistemą, padedančią mokiniams, kurie susiduria su iššūkiu. Šie iššūkiai gali būti skirtingo pobūdžio – mokymosi sunkumai, problemos namuose, problemos su kitais mokiniais, elgesio ir bendravimo sunkumai. Visų pirma, LGBTQI moksleiviai gali susidurti su įvairiais iššūkiu, tokiais kaip sunkumai pritaikyti savo aplinkoje dėl to, kad kiti moksleiviai ar mokytojai nepripažįsta jų tapatybės, šaiposi ir tyčiojasi. Tai gali rimtai paveikti jų psichinę sveikatą ir mokymąsi, kartais paskatinti mesti mokyklą arba bandyti nusižudyti. Štai kodėl mokykla turi

tai žinoti ir imtis tinkamų priemonių remiant LGBTQI moksleivius. Geroji praktika kai kuriose šalyse ir mokyklose yra, pavyzdžiui, LGBTQI palaikymo klubas, kurį sudaro moksleiviai ir kurio tikslas yra sukurti saugią erdvę LGBTQI moksleiviams ir pagerinti mokyklos klimatą bei mokymo programą.

Žinoma, kiekvienas mokinys turėtų jaustis palaikomas mokykloje. Kartais homofobiškai nusiteikusiems moksleiviams to gali prireikti dar labiau dėl jų elgesio problemų, kurios dažnai kyla dėl empatijos stokos, poreikio atitikti bendraamžių spaudimą. Šios problemos ne tik sukelia konfliktus ir nesaugumo jausmą mokykloje, bet ir apriboja homofobiškai nusiteikusių moksleivių socialinę veiklą ir karjeros galimybes jiems baigus mokslus. Juk šie moksleiviai negimė nusiteikę homofobiškai, jie tokiais tapo. Priežastys, kodėl šie moksleiviai gali taip elgtis, yra labai skirtingos. Todėl aktyvus darbas su jais yra nepaprastai svarbus tolesniam jų vystymuisi ir elgesiui.

(GALE, Reader for the HOMBAT training in Amsterdam, 2018).

Individualus darbas: (15 min)

Išdalykite kontrolinį sąrašą kiekvienam dalyviui. Duokite visiems apie 15 minučių individualiam darbui. Dalyviai turėtų perskaityti viską kontroliniame sąraše ir nuspręsti, ar veiksmai yra susiję su „Tikslais“, „Aplinka“, „Švietimu“ ar „Rūpesčiu“. Paprašykite dalyvių šiek tiek pagalvoti ir pradėti pasirengimą veikloms, kurios bus įgyvendintos antrąją mokymų dieną. Pažymėkite, kurie iš veiksmų jau buvo įgyvendinti (ar šiuo metu vykdomi) mokykloje, kurioje dirba mokymų dalyvis.

	Rekomendacija	„GEEC“ modelis (palikite šią vietą tuščią dalomojoje medžiagoje)
1	LGBTQI mokytojai ir mokyklos darbuotojai yra saugūs atsiskleisti savo kolegoms. Mokykla propaguoja vienodą požiūrį į visus darbuotojus ir užtikrina LGBTQI mokytojų apsaugą diskriminacijos atvejais.	Aplinka
2	Mokykloje yra „įvairovės patarėjas“, o LGBTQI moksleiviai galėti su juo pasikalbėti, sulaukti paramos. Šis žmogus palaiko ne tik žodžiais, bet ir veiksmais.	Rūpestis

3	Reikėtų atkreipti dėmesį į savo vartojamą kalbą. Pabandykite naudoti lyčių požiūriu neutralią, neheteronormatyvią kalbą, kuri pabrėžia įvairovę.	Aplinka
4	Skatinkite įtrauktį klasėje kurdami taisykles ir įtraukią aplinką. Tokiu būdu moksleiviai gali išmokti aiškių pagarbaus elgesio ir tolerancijos taisyklių ir būdų.	Aplinka
5	Stenkitės registruoti duomenis apie patyčių atvejus LGBTQI žmonių atžvilgiu. Mokykla turi turėti informacijos apie juos, kad galėtų stebėti šiuos įrašus ir sekti mokyklos pažangą įtraukimo ir aplinkos saugumo atžvilgiu.	Tikslai
6	Skatinkite įvairių tipų moksleivių klubų ir koalicijų, LGBTQI palaikymo grupių, formavimą mokykloje.	Aplinka
7	Visada skatinkite LGBTQI žmonių įvairovę ir matomumą mokykloje. Tai yra geras būdas jiems jaustis saugiams, laukiamiems ir palaikomiems.	Aplinka
8	LGBTQI moksleiviai gali bet kada pranešti apie diskriminacijos atvejus, ir tai yra jų teisė. Skundų pateikimo procedūros yra pakankamai aiškios ir užtikrina skaidrų sprendimų priėmimo būdą.	Rūpestis
9	Informuokite mokinius apie kovos su patyčiomis politiką ir gaires mokykloje. Pateikite aiškią informaciją, ką gali padaryti patyčias patyrę moksleiviai.	Švietimas
10	Pasidalykite išteklius apie seksualinę įvairovę su moksleiviais (knygos, filmai, pamokos, paskaitos, plakatai, žaidimai ir t.t.)	Švietimas
11	Atsižvelkite į LGBTQI šeimų poreikius, aptarkite su LGBTQI tėvais, kaip jie norėtų būti supažindinti su kitais tėvais. Skatinkite tokių šeimų matomumą mokykloje.	Aplinka
12	Įtraukite savo moksleivius į pokalbius ir diskusijas, kuriose paneigiami heteronormatyvūs stereotipai ar stereotipinės nuomonės ir lūkesčiai.	Švietimas
13	Dalyvaukite diskusijose su kitais kolegomis, kad sužinotumėte, ką jie galvoja apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę bei kaip jie spręstų su LGBTQI susijusius incidentus. Dalinkitės žiniomis ir individualia patirtimi.	Tikslai

1 4	Mokykla turi griežtas ir aiškias pagarbaus socialinio elgesio ir tolerancijos gaires ir politiką. Pagalvokite, kaip elgtis su netolerantišku pedagogų požiūriu.	Aplinka
1 5	Yra nustatyti aiškūs tikslai, kaip LGBTQI žmones labiau įtraukti į mokyklos bendruomenę ir palaikyti.	Tikslai
1 6	Mokykla mokytojams rengia specialius mokymus apie seksualinę įvairovę ir kaip tinkamai kovoti su diskriminacija ir patyčiomis prieš LGBTQI asmenis.	Švietimas
1 7	Sukurkite įtraukią mokymo programą, naudodami įtraukiamuosius pavyzdžius klasėje, ir teigiamai reprezentuokite LGBTQI žmones. Pabandykite pagalvoti apie naują veiklą, kurią galite įtraukti į mokymo programą, kad visi galėtų jaustis palaikomi ir priimti.	Švietimas
1 8	Mes siūlome ir teikiame emocinę paramą moksleiviams, kurie jaučiasi vieniši ir nesaugūs dėl savo padėties mokykloje ar visuomenėje. Kalbamės su jais atvira širdimi ir protu, jautriai ir užtikriname, kad jų jausmai mums svarbūs.	Rūpestis
1 9	Mes turime naudingos informacijos ir šaltinių LGBTQI moksleiviams tokiomis temomis kaip atsiskleidimas, diskriminacija ir saugus seksas.	Švietimas
2 0	Homofobinės ir seksistinės replikos mokykloje nėra pageidaujamos ir mes stengiamės jas sustabdyti. Moksleiviams neturėtų būti leidžiama vartoti jokių menkinančių terminų ir žodžių LGBTQI žmonių atžvilgiu.	Aplinka

Skirkite 10 minučių grupei teisingų atsakymų aptarimui.

Paprašykite dalyvių pasidalinti pavyzdžiais iš savo patirties, kad būtų galima parodyti, kaip įgyvendinami kai kurie iš anksčiau minėtų veiksmų (20 minučių).

Parengta pagal HOMBAT Trainers Manual

2 VEIKLA: LGBTQI GYVOJI BIBLIOTEKA (60 MIN)

Ribotas grupės dydis: Bendraujant su vienu gyvosios bibliotekos pranešėju („knyga“) vienu metu dalyvauja ne daugiau kaip 5 klausytojai (grupės dydis priklauso nuo pranešėjų skaičiaus)

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

Laikas: priklauso nuo pranešėjų skaičiaus ir klausimų skaičiaus. Veikla, kurią reikia atlikti ramioje, bendrauti skatinančioje atmosferoje (idealiu atveju).

Reikalinga: Stalai ir sėdimos vietos (po vieną stalą kiekvienam pranešėjui), varpelis (nebūtina), etiketės „knygoms“, „bibliotekininkams“ ir „lankytojams“.

„Knygos“ galėtų būti LGBTQI bendruomenės atstovai, kurie gali dalintis savo asmeninėmis istorijomis su dalyviais. Jie turėtų dalytis skirtingomis istorijomis, pavyzdžiui, atsiskleidimu, buvimu LGBTQI mokykloje, patyčių istorijomis ir pan. Jei savanoriai negali dalyvauti tiesioginiame užsiėmime, jie gali siųsti savo parašytas anonimines istorijas, o moderatorius gali perduoti juos kaip atvejus. Tada dalyviai gali užduoti savo klausimą vedėjams ir kartu aptarti patirtį.

Ižanga: 10 min

Prieš atvykstant dalyviams, skirkite laiko ir sukurkite atmosferą, kur žmonės, kurie bus „knygomis“, galėtų susipažinti.

- Pasveikinkite dalyvius.

Paaiškinkite šios veiklos idėją ir struktūrą:

- Paaiškinkite „knygų“ idėją
- Atkreipkite dėmesį, kad „bibliotekininkams“ svarbu gerbti kiekvienos „knygos“ įvardžius
- Kaip bus keičiamasi grupėmis, kiek laiko kiekviena grupė turi kiekvienai „knygai“
- Kiek žmonių vienu metu gali prisijungti prie „knygos“

Pagrindinė veikla: 40 min

Kiekviena „knyga“ sėdi prie skirtingo stalo kambaryje. Kiekviena grupė pasirenka, prie kurios knygos prieiti, o suskambus varpai, grupės pakyla ir eina prie „knygos“, kurios dar „neperskaitė“. „Knygos“ gali laisvai pasakoti savo istorijas. Kai kurie gali pasirinkti pagrindinę istoriją, kiti gali pasidalinti pagrindine informacija apie save.

Svarbu gerbti pasakojamos istorijos autorių ir leisti „knygoms“ kalbėti.

Juk kiekviena istorija yra unikali ir nusipelno pagarbos.

Stenkitės atidžiai ir atvirai klausytis. Jei norite užduoti klausimus, darykite tai mandagiai ir pagarbiai.

Turėkite omenyje, kad „knygos“ gali neatsakyti į klausimą.

Vienos sesijos trukmę galima koreguoti pagal dalyvių skaičių ir „knygų“ poreikius.

Priklausomai nuo šios veiklos trukmės svarbu apsvarstyti galimybę skirti laiko atsipalaiduoti (savo istorijos pasakojimas kelis kartus iš eilės gali būti varginantis).

Išvados: 10 min

Padėkokite visiems už dalyvavimą.

Pabaigoje skirkite šiek tiek laiko apžvelgti „knygų“ istorijas, paklauskite, kaip joms sekėsi, ir aptarkite, kaip jos jaučiasi, kokių klausimų sulaukė.

Pasiūlymai:

- Kaip rasti „knygų“: kreipkitės į LGBTQI bendruomenę ar LGBTQI žmogaus teisių srityje veikiančias organizacijas.
- Vieta: susitikimai gali vykti pasirinktoje vietoje, tačiau norint sukurti saugią ir draugišką aplinką, galima pasirinkti kavinę ar barą, jei ten pakankamai tylu, ar tiesiog ramų kambarį. Pasiūlykite „knygoms“ nemokamų gėrimų.
- Užklijuokite etiketes ant atitinkamos „knygos“ stalo.

Šaltinis: Gyvosios bibliotekos komandos patirtis Ciuriche

Parengta pagal: Free to be you and me. Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers, SCI International (2019)

5 sesija: Nacionalinė teisinė sistema, skirta užkirsti kelią patyčioms ir skatinti įvairovę mokykloje; dabartinės mokyklos politikos įvertinimas (kiek tai daro mokyklą saugią LGBTQI mokiniams), taikant „CHOICE“ partnerių parengtas gaires mokykloms

Tikslai

- Pagilinti dalyvių žinias apie nacionalinę teisinę sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią patyčioms mokykloje ir esamą politiką;
- Didinti sąmoningumą dėl identiteto pagrįstų patyčių ir sužinoti apie dažniausias jų formas;
- Susieti politiką su praktika, formuojant įgūdžius, kaip įvertinti esamą mokyklų kovos su patyčiomis politiką, ir kuriant pasiūlymus, kaip jas patobulinti, siekiant įtraukti LGBTQI moksleivius.

Mokymosi rezultatai

- Dalyviai galės išanalizuoti esamą mokyklos politiką, patikrinti, ar ji sustiprina nacionalinius kovos su diskriminacija ir patyčiomis standartus ir kiek ji atitinka LGBTQI moksleivių poreikius;
- Jie sugebės identifikuoti patyčias, pagrįstas tapatybe, ir pasiūlyti būdus, kaip jas spręsti;
- Dalyviai bus supažindinti su „CHOICE“ projekto gairėmis mokykloms ir išmoks praktinių žingsnių, kaip efektyvinti mokyklų kovos su patyčiomis politiką siekiant užkirsti kelią patyčioms prieš LGBTQI moksleivius.

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: Nacionalinė teisinė sistema ir kovos su patyčiomis prieš LGBTQI moksleivius prevencijos politika	30
2 veikla: Gairės mokykloms diegiant kovos su patyčiomis ir įvairovės politiką, įtraukiant LGBTQI problemas	90
Iš viso:	120

1 VEIKLA: NACIONALINĖ TEISINĖ SISTEMA IR KOVOS SU PATYČIOMIS PRIEŠ LGBTQI MOKSLEIVIUS PREVENCIJOS POLITIKA (40 MIN)

Metodai: grupinė diskusija, prezentacija

Reikalinga: prezentacija, dalomoji medžiaga

Pradėkite nuo diskusijos apie nacionalinę patyčių ir ypač tapatybe pagrįstų patyčių prevencijos teisinę sistemą.

Aptarkite šiuos klausimus:

- Kurie įstatymai yra susiję su patyčių prevencija mokykloje ir patyčiomis, pagrįstomis tapatybe? (Pateikite tapatybe pagrįstų patyčių apibrėžimą, jei dalyviai apie šią sąvoką nežino).
- Ar egzistuoja nacionalinio lygio prevencijos ir kovos su patyčiomis mokykloje mechanizmas? Koks yra mokyklos vadovybės vaidmuo šiame procese?
- Kokie žingsniai yra būtini formuojant mokyklų įvairovės ir kovos su patyčiomis politiką? Kas dalyvauja šiame procese? Kas formuoja politiką? Kas stebi jos įgyvendinimą?

Diskusijos metu susidarys išsamus nacionalinių įstatymų ir politikos, susijusios su mokyklų įvairove ir kovos su patyčiomis politika, vaizdas. Taip pat bus išaiškintas mokyklos vaidmuo ir savarankiškumo lygis leidžiant įvairovės politiką.

Vedėjas turėtų iš anksto parengti trumpą pagrindinių nacionalinės teisinės sistemos elementų ir nacionalinio patyčių prevencijos ir kovos su ja mokyklos aplinkoje mechanizmo pristatymą (jei toks mechanizmas yra). Šią temą galima pristatyti išsamiau, jei dalyviai nurodys, kad trūksta žinių apie aptartus įstatymus ir politiką.

2 VEIKLA: GAIRĖS MOKYKLOMS DIEGIANT KOVOS SU PATYČIOMIS IR ĮVAIROVĖS POLITIKĄ, ĮTRAUKIANT LGBTQI PROBLEMAS

Metodai: prezentacija, darbas mažose grupėse

Reikalinga: dalomoji medžiaga, pristatymas

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

Paruoškite pristatymą apie „CHOICE“ projekto parengtas rekomendacijas mokykloms. Pristatymas turėtų trukti 20-30 minučių ir apimti pagrindinius gairių elementus.

Aptarkite patyčių apibrėžimą, kuris yra plačiai priimtas visose šalies mokyklose. Ar šis apibrėžimas apima patyčias dėl tapatybės? Tapatybe grindžiamos patyčios kyla dėl šališkumo. Tai – bet kokia patyčių forma, susijusi su savybėmis, laikomomis asmens tapatybės ar suvokiamos tapatybės dalimi, tokiomis kaip rasė, religija, negalia, imigracijos statusas, seksualinė orientacija, lytinė tapatybė, fizinė išvaizda. Šios rūšies patyčios nukreipiamos į pagrindinę moksleivių tapatybės dalį. Tai daro įtaką ne tik moksleiviui, kuris patiria patyčias, bet ir visiems aplinkiniams, kurie priklauso tai pačiai grupei ir nerimauja, kad jie gali tapti nauju patyčių taikiniu. Patyčios taip pat veikia visą mokyklos bendruomenę, siunčiant žinutę, kad kiekvieno asmens tapatybė gali tapti patyčių taikiniu.

Aptariant patyčias su jaunais žmonėmis, svarbu pabrėžti, kad patyčios įvyksta dėl agresoriaus šališkumo, o ne dėl taikinio tapatybės. Moksleiviai, tapę patyčių dėl tapatybės aukomis, turėtų būti įgalinti suprasti, kad tai nėra jų kaltė. Asmuo tyčiojasi ne dėl to, kad jis yra romas, gėjus ar turi fizinę negalią.

Tapatybe grindžiamos patyčios gali būti įvairių formų; tai gali būti žodinės, internetinės patyčios arba susijusios su asmens neįtraukimu į grupę. Tai gali pasireikšti net fizinę agresiją, tokią kaip spardymą, stumdymą ir pan. Štai keletas dažniausiai pasitaikančių pavyzdžių:

- Moksleivio su negalia stigmatizavimas;
- Antsvorio turinčio paauglio erzinimas;
- Homofobiškos kalbos vartojimas prieš moksleivius, kurie priklauso LGBTQI bendruomenei;
- Atsiribojimas nuo jaunuolio, nes jis neatitinka lyčių normų;
- Rasistinių žinučių siuntimas;
- Jaunos romų moters kaltinimas paleistuvyste.

Pagrindiniai būdai, kaip kovoti su tapatybe pagrįstomis patyčiomis, yra:

- Didėjantis mokyklos darbuotojų jautrumas tam, kad būtų pastebėti ir sprendžiami visi identitetu pagrįsti patyčių atvejai;
- Sąmoningumo apie tapatybę ir šališkumą didinimas bei kovos prieš patyčias įgūdžių ugdymas;
- Moksleivių įgalinimas veikti prieš patyčias, o ne būti pasyviems stebėtojams.

Po pristatymo skirkite 5-10 minučių klausimams ir atsakymams.

Darbas mažose grupėse: Mokyklos kovos su patyčiomis ir įvairovės politikos kūrimas, įtraukiant LGBTQI klausimus.

Pateikite dalyviams dalomąją medžiagą, kurioje pateikiamas mokyklos kovos su patyčiomis politikos šablonas, kurį rekomenduoja „CHOICE“ projektas. Suskirstykite dalyvius į mažas 4-5 žmonių grupes ir palikite 40 minučių darbui mažose grupėse. Dalyviai turėtų užpildyti šabloną, kad sukurtų pavyzdinę kovos su patyčiomis politiką realiai mokyklai (ji turėtų būti viena iš mokyklų, kurios darbuotojai dalyvauja dirbtuvėse). Kurdama šabloną, kiekviena grupė taip pat turėtų pagalvoti apie šiuos klausimus:

- Kas turėtų dalyvauti kuriant tokią politiką mano mokykloje?
- Kas turėtų imtis iniciatyvos pradėti šį procesą (direktorius, mokytojai, mokiniai ar tėvai) ir kodėl?
- Kas turėtų patvirtinti politiką prieš ją įvedant?
- Kaip bus vykdoma įgyvendinimo stebėseną?
- Kas turėtų atlikti stebėjimą?
- Kas yra atsakingas už politikos atnaujinimą ir informavimą apie pokyčius mokiniams ir tėvams?

Kiekviena maža grupė paskiria 1-2 pranešėjus, kurie pristatys savo darbo rezultatus visai grupei (20 minučių).

Apibendrinkite diskusiją komentuodami dalyvių parengtą politiką. Pasveikinkite juos už jų sunkų darbą. Nurodykite keletą patarimų, kurie padės sklandžiai integruoti įvairovės ir kovos su patyčiomis politiką mokyklos gyvenime. (10 min.)

Funded by the rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

European Commission's support for the production
of this content does not constitute an endorsement
of the contents, which reflect the views only of the

KOVOS SU PATYČIOMIS POLITIKOS ŠABLONAS

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo nuostatomis, (mokyklos pavadinimas) valdyba, priėmė šią kovos su patyčiomis politiką.

..... (mokyklos pavadinimas) pripažįsta labai rimtą patyčių neigiamą poveikį, kurį jos gali turėti mokinių gyvenimui, todėl yra visiškai įsipareigojusi šiems pagrindiniams gerosios patirties principams užkertant kelią patyčioms ir:

- Įsipareigojame skatinti pozityvią mokyklos kultūrą ir emocinį klimatą, palankiai vertinti mokyklos bendruomenės narių skirtumus ir įvairovę bei skatinti socialinę įtrauktį; raginame mokinius atskleisti patyčių mokymosi aplinkoje atvejus; ir skatiname pagarbius ryšius visoje mokyklos bendruomenėje;
- Skatinti efektyvią lyderystę;
- Ugdyti bendrą supratimą apie patyčias ir jų poveikį;
- Imtis švietimo ir prevencijos strategijų (įskaitant informuotumo didinimo priemones), ugdančių empatiją, pagarbą, įgyvendinimo; pateikti aiškų atsaką elektroninėms patyčioms, įskaitant homofobines ir transfobines patyčias.
- Vykdyti efektyvią moksleivių priežiūrą ir stebėjimą;
- Užtikrinti mokyklos personalo paramą;
- Vykdyti nuoseklų patyčių registravimą, tyrimą ir stebėjimą (įskaitant nustatytų intervencijos strategijų pasitelkimą);
- Atlikti nuolatinį kovos su patyčiomis politikos veiksmingumo vertinimą.

Mokykloje priimtas patyčių apibrėžimas:

Patyčios – tai nepageidaujamas žodinis, psichologinis ar fizinis elgesys, kurį individas ar grupė vykdo prieš kitą asmenį (ar asmenis) ir kuris nuolat kartojasi. Į patyčių apibrėžimą įtraukiami šie patyčių tipai:

- Sąmoningas atstūmimas, piktybiškos apkalbos,

- Elektroninės patyčios,
- Su tapatybe susijusios patyčios, tokios kaip homofobinės, rasistinės patyčios, patyčios prieš asmenis su negalia ar turinčius specialiųjų poreikių.

Pavieniai ar vienkartiniai tyčinio neigiamo elgesio atvejai, įskaitant vienkartinį įžeidžiantį ar žeidžiantį tekstinį pranešimą ar kitas asmenines žinutes, nepatenka į patyčių apibrėžimą ir turėtų būti atitinkamai sprendžiami pagal mokykloje nepriimtino elgesio kodeksą.

Tačiau įgyvendinant šią politiką vienkartinė įžeidžianti vieša žinutė ar pareiškimas, kuris pateikiamas socialiniuose tinklapiuose ar viešuose forumuose, kur tą pranešimą ar pareiškimą gali peržiūrėti ir (arba) dalintis kiti žmonės, yra vertinamas kaip patyčios.

Neigiamas elgesys, neatitinkantis šio patyčių apibrėžimo, bus sprendžiamas pagal mokykloje nepriimtino elgesio kodeksą.

Atitinkamas mokyklos organas (komitetas), tiriantis ir nagrinėjantis patyčias, yra toks: (aprašykite, kokia yra konkreti elgesio su patyčiomis struktūra; kaip ji sudaryta; kas yra jos nariai)

Švietimo ir prevencijos strategijos (įskaitant strategijas, specialiai skirtas elektroninėms patyčioms ir patyčioms dėl tapatybės, įskaitant homofobines ir transfobines patyčias), kurios bus naudojamos mokykloje, yra šios: (išvardykite ir trumpai apibūdinkite konkrečias mokyklos prevencijos ir minėtų patyčių rūšių sprendimo būdus, įskaitant sąmoningumo ugdymo, paramos aukoms teikimo ir darbo su patyčių kurstytojais strategijas)

Mokyklos elgesio su patyčiomis tyrimo, stebėjimo ir registravimo procedūros bei nustatytos intervencijos strategijos, kurias mokykla pasitelkia patyčių atvejais, yra šios (aprašykite konkrečią mokyklos kovos su patyčiomis procedūrą):

Mokyklos paramos programa darbui su patyčių paveiktais mokiniais yra tokia (trumpai apibūdinkite esamą paramos programą, jos struktūrą jūsų mokykloje):

Moksleivių priežiūra ir stebėjimas

Mokyklos taryba patvirtina, kad patyčių priežiūros ir stebėsenos politika ir praktika yra tinkama, siekiant užkirsti kelią patyčioms bei vykdyti patyčių prevenciją.

Priekabiavimo prevencija

Mokyklos valdyba patvirtina, kad mokykla, laikydama savo įsipareigojimų pagal nacionalinius lygybės įstatymus, imsis visų įmanomų priemonių, kad būtų užkirstas kelias seksualiniam priekabiavimui prieš moksleivius ar mokyklos personalą nurodytais pagrindais: dėl lytinės tapatybės, socialinio statuso, šeiminių padėties, seksualinės orientacijos, lyties ypatybių, politinių ar religinių įsitikinimų, amžiaus, negalios, rasės ir tautinės ar etninės kilmės.

Šią politiką patvirtino mokyklos valdyba. [Data].

Ši politika yra prieinama mokyklos personalui, paskelbta mokyklos tinklalapyje (arba, jei tokio nėra), ji yra lengvai prieinama tėvams ir mokiniams paprašius) ir pateikta tėvų asociacijai (jei tokia yra).

Šią politiką ir jos įgyvendinimą mokyklos vadovybė peržiūrės kartą per mokslo metus. Rašytinis pranešimas, kad peržiūra atlikta, bus prieinamas mokyklos personalui, paskelbtas mokyklos interneto svetainėje (arba, jei tokio nėra), bus lengvai prieinamas tėvams ir mokiniams paprašius) ir pateiktas tėvų asociacijai (jei tokia yra).

Pasirašo: _____

Pasirašo: _____

(Mokyklos tarybos pirmininkas)

(Mokyklos direktorius)

Data: _____

Data: _____

Peržiūrėjimo data: _____

6 SESIJA: Saugios erdvės ir įtraukios aplinkos sukūrimas klasėje

Tikslas

- Paskatinti asmeninį kiekvieno dalyvio įsipareigojimą imtis konkrečių veiksmų savo mokykloje, siekiant pagerinti esamą kovos su patyčiomis politiką ir padaryti mokyklą saugesnę LGBTQI moksleiviams.

Mokymosi tikslai

- Dalyviai bus motyvuoti veikti po mokymų, turėti asmeninį dalyvavimo planą didinant mokyklos aplinkos saugumą LGBTQI moksleiviams.

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: Mano, kaip pedagogo, vaidmuo užtikrinant saugią aplinką LGBTQI moksleiviams	40
2 veikla: Mokytojo darbų sąrašas, skirtas paskatinti saugią ir įtraukią aplinką klasėje	35
3 veikla: Veiksmų plano kūrimas ir dalijimasis	35
Iš viso:	120

1 VEIKLA: MANO, KAIP PEDAGOGO, VAIDMUO UŽTIKRINANT SAUGIĄ APLINKĄ LGBTQI MOKSLEIVIAMS (40 MIN)

Pradėkite parodydami sąrašą su siūlomais teiginiais ir pakvieskite dalyvius dalyvauti grupinėje diskusijoje (30 minučių).

- Pedagogai privalo tinkamai reaguoti, kai susiduria su homofobinių ar transfobinių patyčių atvejais.
- Pedagogai turėtų sutelkti dėmesį į savo pamokų kokybę ir vengti spręsti „prieštaringai vertinamus“ klausimus (susijusius su LGBTQI) jiems iškilus.
- Kova su patyčiomis prieš LGBTQI moksleivius yra tokia pati, kaip ir bet kokių kitų patyčių atveju.
- Kovoti su patyčiomis prieš LGBTQI vaikus galima tik tada, kai mokykloje vykdoma kovos su patyčiomis politika.
- Patyčių aukos turi pačios prisiimti atsakomybę reaguoti į patyčias.

- Priekabiautojai turėtų būti nubausti, kad daugiau nekartotų savo veiksmų.
- Mokyklos yra atsakingos už translyčių ir interseksualių jaunuolių integravimą, kurdamos neutralias lyčiai erdves.
- Mokyklos neturi galimybių integruoti translyčių jaunuolių, kurdamos neutralias lyčiai erdves; prisitaikyti prie esamos aplinkos yra jaunimo atsakomybė.
- Mokytojai turėtų kreiptis į mokinį tuo vardu, kuriuo jie save identifikuoja.
- Mokytojai turėtų kreiptis į visus moksleivius, vartodami jų asmens tapatybės dokumentuose nurodytus vardus.

Galite šiuos teiginius pakeisti ar pridėti kitų teiginių. Leiskite išsamiai diskutuoti, paraginkite kiekvieną dalyvį išsakyti savo nuomonę.

Apibendrinimas: (10 min)

Būti pedagogu yra kur kas daugiau nei suteikti žinių. Ne mažiau svarbu formuoti vertybes ir rodyti pavyzdį moksleiviams. Kiekvieną dieną vykdant formalųjį ugdymą yra situacijų, kai mokytojas ugdo mokinių vertybes. Be to, pedagogai yra atsakingi už vaikų saugumą, o tai reiškia saugumą nuo bet kokios žalos, įskaitant psichologinę žalą. Nesprendžiant „prieštaringai vertinamų“ klausimų, tokių kaip seksualinė ir lyčių įvairovė, perduodama žinia, kad ši tema yra tabu, ir tai įgalina homofobiją, bifobiją ir transfobiją. Labai dažnai šia tema nekalbama. Štai kodėl kovoti su patyčiomis prieš LGBTQI moksleivius gali būti sunkiau nei kovoti su kitų rūšių patyčiomis. Patyrusiems tokio pobūdžio patyčias turi būti prieinamos paramos struktūros ir anoniminių pranešimų mechanizmas. Be to, priekabiautojams taip pat reikia mūsų pagalbos ir su jais reikia elgtis pagarbiai. Besityčiojančius reikėtų stebėti dėl jų pačių psichologinių poreikių ir, žinoma, informuoti apie veiksmų pasekmes. Laikydami šios taktikos, mes taip pat turime įsitikinti, kad pašaliname galimybę pasikartoti prieš patyčioms prieš LGBTQI moksleivius.

Pateikite pavyzdžių iš nacionalinio konteksto, kurie parodo, kaip minėti teiginiai įgyvendinami. Pateikite keletą gerosios praktikos pavyzdžių remiant LGBTQI moksleivius.

2 VEIKLA: MOKYTOJO DARBŲ SĄRAŠAS, SKIRTAS PASKATINTI SAUGIĄ IR ĮTRAUKIĄ APLINKĄ KLASĖJE (35 MIN)

Metodas: diskusija, prezentacija

Reikalinga: lentos, pristatymas, užduočių sąrašo dalomoji medžiaga, įtraukiančios mokymosi aplinkos strategijų dalomoji medžiaga

Saugios erdvės klasėje sukūrimas yra būtinas mokinių gerovei ir itin svarbus mokantis. Kai kurie mokiniai gali nesijausti saugūs mokykloje. Jei jie kovoja ir jaučiasi nesaugūs, mažai tikėtina, kad jie turės galimybių sutelkti dėmesį į savo mokslus. Palaikanti mokymosi aplinka padeda ugdyti moksleivius atsakingais, saugiais ir atspariais suaugusiaisiais.

Veikla: Paprašykite dalyvių pagalvoti, ką jie jau daro, kad sukurtų saugią aplinką savo moksleiviams, ir tada pakvieskite juos į atvirą diskusiją. Vienoje lentoje užrašykite dalykus, kuriuos dalyviai jau daro. Pradėkite diskusiją apie tai, ką būtų galima padaryti geriau ar kitaip. Užrašykite pasiūlymus kitoje lentoje.

Parodykite dalyviams darbų sąrašą:

Mokytojo darbų sąrašas, skirtas sukurti saugią vietą klasėje (dalomoji medžiaga)

- Kaip užmegzti ryšius?

Pirmasis žingsnis, norint paversti klasę saugia erdve, yra pažinti savo moksleivius, jų bendruomenę ir aplinką, poreikius. Tyrimai rodo, kad užmezgus šiuos ryšius su mokiniais, jie gali paskatinti juos geriau mokytis. Štai kodėl labai svarbu, kad jūsų mokiniai jaustųsi išgirsti, matomi ir suprantami. Šių santykių kūrimas gali atnešti pozityvumo ir pakeisti moksleivio požiūrį bei sukurti saugią erdvę klasėje.

Įtrauki kultūra leidžia mokiniams jaustis gerbiamiems ir vertinamiems klasėje. Turime parodyti, kad mums rūpi, kaip sekasi moksleiviui. Tokiu būdu jie jaučiasi labiau linkę mokytis, išsakyti savo nuomonę ir teigiamai vertinti savo mokymosi perspektyvas.

Galime parengti lentelę, kuri gali padėti moksleiviams įvertinti savo jausmus. Tai taip pat leidžia geriau suprasti, kaip jie pasirengę mokytis ir dalyvauti pamokose. Atvirauti suaugusiajam dėl patyčių ar problemų namuose gali būti nepaprastai sunku. Taigi, parodymus, kad esate suinteresuotas savo moksleivio gerove, mokinys greičiausiai pasitikės jumis ir prireikus kreipsis į jus.

- Kaip paversti klasę saugia?

Istorijų rašymas, piešimas, tapyba suteikia ne tik kūrybinę išraišką, bet ir skatina ryšio kūrimą. Kai mokiniai jaučiasi galintys pasidalinti savo kūryba klasėje, jie yra labiau pasitikintys savimi

ir jaučiasi geriau. Tai sukuria saugias erdves klasėse, be to, yra geras būdas moksleiviams bendrauti tarpusavyje, atsižvelgiant į jų interesus.

Kūrybiškumo skatinimas yra svarbus gerai psichinei sveikatai ir nerimo mažinimui. Tai – geras būdas bendrauti ir išreikšti save.

- Įtrauki aplinka

Sėdėjimas savo suole visą dieną kai kuriems moksleiviams gali būti be galo nuobodus. Apsvarstykite galimybę naudoti kitas sėdimų vietų zonas, pavyzdžiui, pagalvėles, palanges ir pan. Sukūrę fiziškai patogią aplinką, galite atkurti moksleivių motyvaciją. Norėdami ieškoti naujų būdų, kaip paversti savo klasę vizualiai dinamiškesne ir įdomesne, naudokite skirtingus išteklius, tokius kaip „Pinterest“ ir „Instagram“. Ieškokite neformalių metodų ir įrankių, kuriuos galite naudoti pamokose mokydami mokinius. Taip pat galite išeiti į lauką, jei oras yra tam tinkamas, ir mokytis apie gamtą. Ryšys su gamta yra būtinas norint palengvinti stresą, nerimą ir pyktį.

Kartais sukurti saugią erdvę klasėje gali būti didelis iššūkis. Kiekvienas žingsnis ir pastangos yra svarbūs norint sukurti geresnę ir saugesnę aplinką, kad moksleiviai jaustų ryšį vieni su kitais.

Kokiais būdais jūs kuriate saugią erdvę klasėje?

Šaltinis: *“Teacher’s to do list for creating a safe space in the classroom” (straipsnis)*

Šaltinis: bsd © 2020

ĮTRAUKIOS MOKYMOSI APLINKOS KŪRIMO STRATEGIJOS (DALOMOJI MEDŽIAGA)

Apsvarstykite savo išankstines nuostatas

Labai dažnai mokytojai daro prielaidą, kad visi moksleiviai yra vienodi, tačiau taip tikrai nėra. Ar jūs kreipiatės į savo moksleivius taip, lyg juos visus vienytų ta pati religija, seksualinė orientacija ar socialinė padėtis? Stenkitės vengti tokių prielaidų.

Sužinokite moksleivių vardus

Net didelėse klasėse galite pradėti nuo kelių įsimintų vardų. Praneškite moksleiviams, kad jūs stengiatės įsiminti jų vardus.

Vartokite įtraukią kalbą

Stenkitės vartoti lyčiai neutralią kalbą ir venkite lyčių stereotipų.

Pasitelkite įvairius pavyzdžius

Įvairūs pavyzdžiai padidina tikimybę, kad moksleiviai tapatinasi bent su vienu iš jų. Įtraukite pavyzdžių, kurie atliepia abi lytis ir kurie veikia įvairiose kultūrose.

Nustatykite pagrindines bendravimo taisykles

Tai užtikrins, kad moksleiviai elgsis pagarbiai. Norėdami paskatinti moksleivius vadovautis taisyklėmis, galite įtraukti juos į taisyklių kūrimo procesą. Stenkitės pataisyti moksleivius, kurie nesilaiko taisyklių ir paprašykite juos reaguoti, kai kiti elgiasi netinkamai.

Išnagrinėkite savo mokymo programą

Ar tam tikri požiūriai ir modeliai nėra sistemingai pateikiami jūsų dėstomo dalyko medžiagoje? Kai kurių klausimų nepaisymas gali atstumti tam tikras moksleivių grupes.

Svarbiausia – sąžiningumas

Nesąžiningumo pojūtis gali sukelti bejėgiškumo jausmą, kuris labai demotyvuoja moksleivius.

Atpažinkite žemų gebėjimų ženklus

Stengdamiesi padėti moksleiviams, kai kurie mokytojai siunčia netinkamą žinutę (pvz.: „Aišku, mielai jums padėsiu, žinau, kad mergaitės turi problemų su matematika“). Šie veiksmai nuvertina moksleivių galimybes. Produktiviau yra sutelkti dėmesį į moksleivių pastangas.

Neprašykite moksleivių kalbėti visos grupės vardu

Nepakankamai atstovaujамų tapatybių moksleiviai dažnai praneša, kad jie jaučiasi nematomi klasėje. Ši patirtis sustiprėja, kai į juos kreipiamasi kaip į visos grupės atstovus, ir tai gali turėti įtakos veiklos rezultatams.

Praktikuokite įtraukų elgesį klasėje

Mes, kaip pedagogai, nesiekiamo tyčia atstumti nė vieno moksleivio. Tačiau daugelis tyrinėtojų nurodo nesąmoningą elgesį – „mikroagresijas“ – kurias tam tikros moksleivių grupės nuolat patiria. Pavyzdžiui, mergaitės teigia, kad mokytojai yra linkę jas dažniau nei berniukus pertraukti, dažniau jas ignoruoja, rečiau kreipiasi, užduoda mažiau analitinių klausimų, mažiau pripažįsta jų indėlį ir mažiau remiasi jų atsakymais (Hall, 1982). Šios mikroagresijos atgraso moksleivius.

Šaltinis: Ajosvos valstijos universiteto straipsnis: Inclusive Learning Environment Strategies

Užsiėmimą užbaikite atvira diskusija, kalbėkite apie iššūkius kuriant saugią erdvę klasėje ir aptarkite įtraukios mokyklos aplinkos idėjas.

3 VEIKLA: VEIKSMŲ PLANO KŪRIMAS IR DALIJIMASIS (45 MINUTĖS)

Metodas: Individualus darbas, savirefleksija

Reikalinga: Popierius rašymui, dalomoji medžiaga su klausimais, foninė muzika

Ši veikla padės dalyviams susitelkti į asmeninius įsipareigojimus dėl veiksmų po mokymų, laikantis struktūruoto metodo – pagrindinių klausimų sąrašo.

Paašškinkite užduotį: kiekvienas dalyvis gaus įsivaizduojamą rašomąjį stalą – su kompiuteriu ir stalčiais. Kiekvienoje piešinio dalyje kyla klausimų, susijusių su asmeniniais įsipareigojimais užkirsti kelią patyčioms prieš LGBTQI moksleivius mokykloje bei perduoti apie tai žinias kitiems mokytojams ir mokyklos darbuotojams. Dalyviai turės 30 minučių apgalvoti ir rašyti apie tai, ką jie veiks per ateinančius šešis mėnesius, taip pat pagalvoti, kokią kitą informaciją, įgūdžius jiems reikia įgyti norint įgyvendinti savo planus. Paprašykite dalyvių atsakyti į žemiau pateiktus klausimus.

Pagrindiniai klausimai

Ant stalo: Ką planuoju nuveikti dėl patyčių prieš LGBTQI vaikus prevencijos ir įveikimo? Kas yra mano sąjungininkai? Kokias kliūtis reikia įveikti? Kokius pirmuosius žingsnius reikia žengti per ateinančius 6 mėnesius?

Kompiuteryje: Kokios informacijos ar kokių įgūdžių man reikia, kad galėčiau perduoti žinias kitiems mokytojams ir mokyklos darbuotojams dėl patyčių prieš LGBTQI vaikus prevencijos? Kokios pagalbos man reikia (medžiaga, ištekliai)?

Lenta virš kompiuterio: Kokie yra mano planai dėl patyčių prieš LGBTQI vaikus prevencijos švietimo sistemoje? Ką ir kada planuoju daryti? Į kokias institucijas reikėtų kreiptis? Kokios yra galimybės spręsti problemą aukštesniu lygiu?

Pirmas ir antras stalčius: Kokie yra mano planai dėl patyčių prieš LGBTQI vaikus prevencijos mano mokykloje? Kokius konkrečius veiksmus turiu atlikti per ateinančius 6 mėnesius? Kas yra mano sąjungininkai? Kaip aš juos įtraukiu? Kas yra žmonės, kurie gali prieštarauti? Kaip į juos kreiptis? Kokios konkrečios galimybės yra per ateinančius 6 mėnesius, norint įtraukti visus mokyklos bendruomenės suinteresuotus asmenis į sistemingą kovą su patyčiomis prieš LGBTQI moksleivius?

Aptarimas: (20 min)

Pirmasis atsiliepiamųjų ratas: Pakvieskite grupę grįžti į ratą. Paprašykite jų įsivaizduoti, kad tai yra visų dalyvių palaikymo ratas. Dabar paprašykite kiekvieno dalyvio išsiųsti savo įsipareigojimų planą asmeniui, sėdinčiam kairėje nuo jo. Planą gaunančio žmogaus užduotis yra užrašyti komentarus, pasiūlymus, ką dar būtų galima padaryti. Taip pat galite užrašyti palaikymo žodžius ir norus. Grįžtamojo ryšio vaidmuo yra palaikyti vieni kitus. Jūs turite tam 5 min.

Antrasis atsiliepiamųjų ratas: Nusiųskite atsiliepimą kitam asmeniui kairėje. Jūsų vaidmuo yra toks pat, kaip ir žmogaus, rašančio atsiliepimą per pirmąjį palaikymo etapą. Dalyviai turės 5 minutes antrajam grįžtamojo ryšio etapui.

Aptarimas grupėje: Prieš pradėdami dalintis, leiskite dalyviams 5 minutes skaityti ir apmąstyti kolegų komentarus. Tada paprašykite dalyvių pasidalinti, kaip jie jaučiasi pasibaigus šiai veiklai (energingi ar išsigandę, užtikrinti, ar sunerimę, kad nesugebės situacijos pakeisti savo

asmeniniais veiksmais). Paprašykite kitų dalyvių pateikti atsiliepimus apie kiekvieno dalyvio teiginius. Padrąsinkite vieni kitus.

Patarimai mokymų vedėjams: Tai paskutinė seminaro dalis, tačiau ji labai svarbi. Tai laikas, kai dalyviai gali šiek tiek apmąstyti tai, ką išmoko ir ką gali panaudoti kasdieniame gyvenime ir darbe. Todėl labai svarbu nepraleisti šios dalies ir suteikti dalyviams pakankamai laiko pagalvoti, ką jie galėtų padaryti, grįždami prie savo darbų.

7 sesija: Apibendrinimas – būsimi žingsniai; pasitenkinimo mokymais įvertinimas; naujų žinių, įgūdžių, požiūrio vertinimas (vertinimas po mokymų)

Tikslai

Rinkti dalyvių nuomones apie mokymų kokybę (atlikti tiek formuojamąjį, tiek apibendrinamąjį vertinimą);

Patikrinti žinių lygį mokymų pabaigoje ir palyginti su vertinimo rezultatais prieš mokymus, naudojant tą pačią anketą;

Apibendrinti mokymus ir aptarti tolesnius veiksmus bei paramą, kurią projekto „CHOICE“ partneriai teiks bandomosioms mokykloms, siekiant pristatyti ir atnaujinti mokyklų įvairovės ir kovos su patyčiomis politiką.

Mokymosi tikslai

Dalyviams suteikiamos galimybės įvertinti mokymus, taip pat savarankiškai įvertinti įgytas žinias apie LGBTQI tapatybes ir problemas;

Dalyviai yra supažindinami su tolesniais „CHOICE“ projekto įgyvendinimo etapais ir parama, kurią nacionalinis „CHOICE“ partneris galės suteikti savo mokyklai ilgalaikėje perspektyvoje kovojant su patyčiomis prieš LGBTQI moksleivius.

Veikla	Trukmė (minutės)
1 veikla: Žinių įvertinimas po mokymų ir mokymų vertinimas	45
2 veikla: Tolesnių veiksmų aptarimas, apibendrinimas ir emocinis vertinimas	60
Iš viso:	105

1 VEIKLA: ŽINIŲ ĮVERTINIMAS PO MOKYMŲ IR MOKYMŲ VERTINIMAS (45 MIN)

Metodai: individualus darbas, savirefleksijos pratimai, aptarimas grupėje

Reikalinga: dalomoji medžiaga su klausimynais.

Pradėkite sesiją pabrėždami, kaip svarbu jums rinkti atsiliepimus ir tobulinti mokymus ateityje. Paprašykite dalyvių sąžiningai įvertinti mokymus. Ši sesija yra padalinta į dvi dalis: žinių vertinimą po mokymų ir formuojamojo vertinimo klausimyną.

Paskirstykite vertinimo po mokymų klausimyną. Skirkite 15–20 minučių užpildymui, tada pakvieskite dalyvius grįžti į grupę ir pasidalinti, kokius požiūrio pokyčius jie pastebėjo kalbant apie LGBTQI tapatybes ir problemas. Paklauskite, ar dalyviai taip pat pakeitė požiūrį į mokymuose aptartus klausimus.

Paprašykite jų pakomentuoti požiūrį keičiantį mokymų aspektą. Paprašykite visų tarti keletą žodžių; leiskite pasisakyti kiekvienam dalyviui.

2 VEIKLA: TOLESNIŲ VEIKSMŲ APTARIMAS, APIBENDRINIMAS IR EMOCINIS VERTINIMAS (60 MIN)

Informuokite dalyvius apie būsimas „CHOICE“ projekto veiklas ir aptarkite, kaip jie gali jose dalyvauti. Papasakokite jiems apie paramą, kurią nacionalinis „CHOICE“ partneris teiks 4 bandomosioms šalies mokykloms siekiant įvesti ar patobulinti kovos su patyčiomis ir įvairovės politiką, kuri apima LGBTQI moksleivius.

Supažindinkite dalyvius su LGBTQI organizacijų ir šalyje esančių išteklių sąrašu, kurį galima panaudoti tolesniam darbui LGBTQI klausimais mokykloje.

Emocinis vertinimas: (30 min)

Kambario centre padėkite tuščią stiklinį indelį. Pakvieskite kiekvieną dalyvį ant lipnaus lapelio užrašyti atsakymą į šį klausimą: „Kaip pasikeičiau po mokymų?“ Tada paprašykite kiekvieno dalyvio įdėti savo lipnų lapelį į stiklainį. Kartu su dalyviais peržiūrėkite atsakymus ir pakvieskite juos atlikti emocinį vertinimą.

Pakvieskite dalyvius susėsti ratu vienas priešais kitą. Pradėkite aptardami produktyvų laiką, praleistą kartu per pastarąsias dienas. „Mes turėjome galimybę įgyti naujų žinių, apmąstyti savo požiūrį, analizuoti mokyklos aplinką ir save, mokytis vieni iš kitų. Čia mes turime žaislą, kuris simbolizuoja tai, ką šiandien pasiimame su savimi. Prašome pasakyti po 1-2 sakinius apie tai, kokius jausmus, mintis ir įžvalgas jaučiate po šių mokymų“. Paprašykite dalyvių atvirai

pasidalinti su grupe. Emocinis vertinimas padeda išreikšti emocijas ir apmąstyti patirtį, todėl tai turėtų būti daroma saugioje aplinkoje, kuri leidžia žmonėms reflektuoti atvirai, nenutraukiant savo apmąstymų ar neįsakydami poreikio savo mintis pateisinti.

Kai vienas dalyvis kalba, kitų reikėtų paprašyti išklausti netrukdam ir nepertraukiant. Svarbu įtraukti kiekvieną dalyvį. Taigi nepamirškite asmeniškai kreiptis į žmones, jei jie tyli, ir paprašyti jų pasidalinti tuo, ką jie išmoko per mokymus.

Moderatoriai padėkoja dalyviams už jų atvirumą ir bendradarbiavimą ir pasidalina savo pačių apmąstymais.

Galite naudoti siūlų kamuoliuką, paprašyti dalyvių atsistoti ir mesti kamuolį vienas kitam ratu po to, kai pasidalija savo emociniu vertinimu. Tokiu būdu visi sudalyvaus šioje veikloje. Užduoties pabaigoje vedėjas gali pakomentuoti, kad kamuolio siūlai simbolizuoja panašiai mąstančių mokytojų ir kitų mokyklos darbuotojų tinklą, kurie jau yra pasirengę pasipriešinti patyčioms prieš LGBTQI moksleivius.

Mokymų uždarymas: padėkokite dalyviams už intensyvų darbą mokymų metu, dalijimąsi asmenine patirtimi, žiniomis ir nuostatomis, taip pat už motyvaciją kurti saugesnę mokyklos aplinką.

PRIEDAI

1 PRIEDAS: Vertinimo klausimynas prieš mokymus

Atsakykite į šiuos klausimus, kad kuo tiksliau išreikštumėte savo nuomonę. Nėra teisingų ar neteisingų atsakymų. Jūsų atsakymai bus traktuojami anonimiškai. Užpildę šį klausimyną, įdėkite jį į pateiktą voką ir gražinkite jį mokymų vedėjui.

Instrukcijos: Pažymėkite 'x' tinkamą variantą kvadratėlyje prie klausimo arba atsakymą įrašykite į pilkai pažymėtą vietą .

DEMOGRAFINĖ INFORMACIJA

1. Mano amžius:

18-30 31-50 51-64 65 ir daugiau

2. Mano lytis:

moteris vyras

kita, prašome nurodyti: _____+++_____

3. Identifikuojusi kaip (pasirinktinai):

moteris vyras

kita, prašome nurodyti: _____+++_____

4. Mano seksualinė orientacija (pasirinktinai):

aseksuali biseksuali

heteroseksuali homoseksuali

kita, prašome nurodyti: _____+++ +_____

5. Mano pareigos mokykloje:

mokytojas

direktorius

mokyklos psichologas

kitas mokyklos darbuotojas (prašome nurodyti)

_____++++

_____++++

6. Kodėl nusprendėte dalyvauti šiuose mokymuose? Galite pasirinkti daugiau nei vieną variantą.

Noriu patobulinti savo įgūdžius ar žinias.

Manęs paprašė dalyvauti mokyklos direktorius.

Tai gali būti naudinga ateityje.

Domiuosi šia tema.

Tai reikalinga

Kita, prašome nurodyti:

_____++++

++++_____

_____++++

POŽIŪRIS – ĮGŪDŽIAI – ŽINIOS

7. Ar reaguotumėte, jei mokykloje pastebėtumėte stigmatizuojantį ar diskriminuojantį elgesį prieš LGBTQI moksleivį?

labai tikėtina greičiausiai

šiek tiek tikėtina

nelabai tikėtina nežinau

8. Ar paklaustumėte moksleivio, kuris papasakojo apie patirtas patyčias, apie jo seksualinę orientaciją ar lytinę tapatybę?

labai tikėtina greičiausiai

šiek tiek tikėtina

nelabai tikėtina nežinau

9. Kaip įvertintumėte savo požiūrį į LGBTQI žmones

įtraukus

negatyvus

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ar sutinkate su toliau pateiktais teiginiais (10-12 klausimai):

10. „Mano mokykloje su LGBTQI moksleiviais elgiamasi taip pat, kaip su kitais moksleiviais.“

visiškai sutinku sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku

visiškai nesutinku

11. „Mano mokykloje sunku atvirai kalbėti apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę“.

visiškai sutinku

sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku

visiškai nesutinku

12. „Manau, kad LGBTQI perspektyva turėtų būti neatskiriama mokytojų švietimo programos dalimi“.

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

13. Ar dažnai vartojate neutralią kalbą (pavyzdžiui, „partneris“ vietoj „vaikinas ar mergina“, arba „tėvai“ vietoj „motina ar tėvas“)?

- labai dažnai
 dažnai
 dažnokai
 nedažnai
 retai

Ar sutinkate su toliau pateiktais teiginiais? (14-16 klausimai):

14. „Norėčiau, kad visi mano moksleiviai ir kolegos žinotų, jog man rūpi konkretūs LGBTQI moksleivių poreikiai“.

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

15. „Nesuprantu, kaip faktas, jog moksleivis priklauso LGBTQI bendruomenei, gali paveikti mano vaidmenį darbe.“

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

16. „Manau, kad geriau, jei moksleiviai pasilieka informaciją apie savo seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ir (arba) lytines savybes sau.“

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

17. Žinau, kad savo darbe susidūriau

Su	Taip	Ne	Nežinau
Lesbietėmis	☐	☐	☐
Gėjais	☐	☐	☐
Biseksualiais moksleiviais	☐	☐	☐
Translyčiais moksleiviais	☐	☐	☐
Interseksualiais moksleiviais	☐	☐	☐

18. Ar sutinkate su teiginiu: „Jei galėčiau pats nuspręsti, norėčiau pakeisti savo mokyklos aplinką, kad ji būtų draugiškesnė LGBTQI moksleiviams“.

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

19. Sąvokos „seksualinė orientacija“, „lytinė tapatybė“ ir „lyties savybės“ yra:

- sinonimai, nes visi jie nurodo konkretų asmens bruožų rinkinį
 skiriasi ir nebūtinai turi įtakos asmenybei
 skiriasi, bet yra tarpusavyje susijusios.

20. „Šiuo metu savo profesinio tobulėjimo metu jaučiu, kad turiu kompetencijų ir įgūdžių, kurie padėtų LGBTQI moksleiviams jaustis priimtais mokykloje“.

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

21. Neutralios kalbos vartojimas:

- gali būti painus, nes gali būti nelabai aišku, į ką kreipiasi mokytojas
 nėra būtinas daugumai žmonių, todėl būtent moksleivis turėtų paaiškinti, kai mokytojas vartoja neteisingą terminą
 yra vienas iš dalykų, kuriuos mokytojas gali padaryti norėdamas sukurti įtraukią aplinką

22. Kalbėdami su translyčiais moksleiviais, mokytojai turėtų:

- kreiptis į juos dokumentuose nurodytu vardu, nes to reikalauja mokytojo vaidmuo
- žinoti tiek translyčio moksleivio dokumentuose nurodytą vardą, tiek vardą, kurį pasirinko moksleivis, tačiau pasiteirauti moksleivio, kuris vardas turėtų būti naudojamas viešai
- kreiptis į jį vardu, kurį pasirinko translytis moksleivis

23. Sąvokos „gėjus“ ir „MSM (vyras, kuris turi lytinių santykių su vyrais)“ yra:

- skiriasi, nes „MSM“ reiškia seksualinį elgesį, kuris nebūtinai reiškia, kad asmuo identifikuoja kaip gėjus ar biseksualus
- sinonimai, tačiau „gėjus“ yra labiau žinomas ir už LGBTQI bendruomenės ribų, o „MSM“ – mažiau žinomas
- sinonimai, tačiau terminas „gėjus“ taip pat gali būti vartojamas moterų atžvilgiu, o „MSM“ konkrečiai reiškia vyrų elgesį

24. Daugialypė diskriminacija. Kalbant apie LGBTQI žmones, ši sąvoka pabrėžia socialinius sunkumus ir kitus veiksnius, kuriuos LGBTQI žmonės gali patirti ir kitais pagrindais:

- teisinga
- neteisinga
- nežinau

25. Faktas, kad žmogus yra interseksualus:

- tikrai neišaiškės, gali būti, kad kai kurie interseksualūs žmonės to niekada nesužino
- tikrai paaiškės iki gimimo arba gimus, kai tik tai pastebės medicinos personalas
- tikrai paaiškės, bet tai paaiškėti gali skirtingais gyvenimo laikotarpiais: gimstant, vaikystėje, brendimo metu ar net suaugus

26. „Marija yra translytė moteris“:

- Marija identifikuoja kaip vyras: jos lytinė tapatybė yra moteriška.
- Marija susitapatina su moterimi: jos lytinė tapatybė yra moteriška. Tačiau gimus jai paskirta lytis buvo vyriška.
- Marija turi tiek vyriškos, tiek moteriškos lyties savybių, tačiau ji nusprendė tapatintis kaip moteris.

Dėkojame, kad užpildėte šį klausimyną.

Prašome įdėti savo anketą į voką ir perduoti jį mokymų vedėjui.

2 priedas: Vertinimo po mokymų klausimynas

DEMOGRAFINĖ INFORMACIJA

1. Mano amžius:

- 18-30
- 31-50
- 51-64
- 65 ir daugiau

2. Mano lytis:

- moteris
- vyras

kita, prašome nurodyti: _____ +++)

3. Identifikuojusi kaip (pasirinktinai):

- moteris
- vyras

POŽIŪRIS – ĮGŪDŽIAI – ŽINIOS

7. Ar reaguotumėte, jei mokykloje pastebėtumėte stigmatizuojantį ar diskriminuojantį elgesį prieš LGBTQI moksleivį?

- labai tikėtina
- greičiausiai
- šiek tiek tikėtina
- nelabai tikėtina
- nežinau

8. Ar paklaustumėte moksleivio, kuris papasakojo apie patirtas patyčias, apie jo seksualinę orientaciją ar lytinę tapatybę?

- labai tikėtina
- greičiausiai

kita, prašome nurodyti: _____+++_____

4. Mano seksualinė orientacija (pasirinktinai):

- aoseksuali biseksuali
 heteroseksuali homoseksuali
 kita, prašome nurodyti: _____+++ +_____

5. Mano pareigos mokykloje:

- mokytojas
 direktorius
 mokyklos psichologas
 kitas mokyklos darbuotojas (prašome nurodyti)

6. Ar mokymai atitiko jūsų lūkesčius?

- visiškai sutinku
 sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku
 visiškai nesutinku
 Kita, prašome įvardyti:

_____++++
_____++++
_____++++
_____++++

šiek tiek tikėtina

nelabai tikėtina nežinau

9. Kaip įvertintumėte savo požiūrį į LGBTQI žmones

įtraukus _____ negatyvus

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ar sutinkate su toliau pateiktais teiginiais (10-12 klausimai):

10. „Mano mokykloje su LGBTQI moksleiviais elgiamasi taip pat, kaip su kitais moksleiviais.“

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

11. „Mano mokykloje sunku atvirai kalbėti apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę“.

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

12. „Manau, kad LGBTQI perspektyva turėtų būti neatskiriama mokytojų švietimo programos dalimi“.

- visiškai sutinku sutinku
 nei sutinku, nei nesutinku
 nesutinku visiškai nesutinku

13. Ar dažnai vartojate neutralią kalbą (pavyzdžiui, „partneris“ vietoj „vaikinas ar mergina“, arba „tėvai“ vietoj „motina ar tėvas“)?

- labai dažnai
 dažnai
 dažnokai

17. Žinau, kad savo darbe susidūriau

Su	Taip	Ne	Nežinau
Lesbietėmis	☐	☐	☐
Gėjais	☐	☐	☐
Biseksualiais moksleiviais	☐	☐	☐
Translyčiais moksleiviais	☐	☐	☐
Interseksualiais moksleiviais	☐	☐	☐

18. Ar sutinkate su teiginiu: „Jei galėčiau pats nuspręsti, norėčiau pakeisti savo mokyklos aplinką, kad ji būtų draugiškesnė LGBTQI moksleiviams“.

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

nedažnai

retai

Ar sutinkate su toliau pateiktais teiginiais? (14-16 klausimai):

14. „Norėčiau, kad visi mano moksleiviai ir kolegos žinotų, jog man rūpi konkretūs LGBTQI moksleivių poreikiai“.

visiškai sutinku sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku visiškai nesutinku

15. „Nesuprantu, kaip faktas, jog moksleivis priklauso LGBTQI bendruomenei, gali paveikti mano vaidmenį darbe.“

visiškai sutinku sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku visiškai nesutinku

16. „Manau, kad geriau, jei moksleiviai pasilieka informaciją apie savo seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ir (arba) lytines savybes sau.“

visiškai sutinku sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku visiškai nesutinku

visiškai sutinku

sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku

visiškai nesutinku

19. Sąvokos „seksualinė orientacija“, „lytinė tapatybė“ ir „lyties savybės“ yra:

sinonimai, nes visi jie nurodo konkretų asmens bruožų rinkinį

skiriasi ir nebūtinai turi įtakos asmenybei

skiriasi, bet yra tarpusavyje susijusios.

20. „Šiuo metu savo profesinio tobulėjimo metu jaučiu, kad turiu kompetencijų ir įgūdžių, kurie padėtų LGBTQI moksleiviams jaustis priimtais mokykloje“.

visiškai sutinku

sutinku

nei sutinku, nei nesutinku

nesutinku

visiškai nesutinku

21. Neutralios kalbos vartojimas:

- gali būti painus, nes gali būti nelabai aišku, į ką kreipiasi mokytojas
- nėra būtinas daugumai žmonių, todėl būtent moksleivis turėtų paaiškinti, kai mokytojas vartoja neteisingą terminą
- yra vienas iš dalykų, kuriuos mokytojas gali padaryti norėdamas sukurti įtraukią aplinką

22. Kalbėdami su translyčiais moksleiviais, mokytojai turėtų:

- kreiptis į juos dokumentuose nurodytu vardu, nes to reikalauja mokytojo vaidmuo
- žinoti tiek translyčio moksleivio dokumentuose nurodytą vardą, tiek vardą, kurį pasirinko moksleivis, tačiau pasiteirauti moksleivio, kuris vardas turėtų būti naudojamas viešai

- kreiptis į jį vardu, kurį pasirinko translytis moksleivis

23. Sąvokos „gėjus“ ir „MSM (vyras, kuris turi lytinių santykių su vyrais)“ yra:

- skiriasi, nes „MSM“ reiškia seksualinį elgesį, kuris nebūtinai reiškia, kad asmuo identifikuoja kaip gėjus ar biseksualus
- sinonimai, tačiau „gėjus“ yra labiau žinomas ir už LGBTQI bendruomenės ribų, o „MSM“ – mažiau žinomas
- sinonimai, tačiau terminas „gėjus“ taip pat gali būti vartojamas moterų atžvilgiu, o „MSM“ konkrečiai reiškia vyrų elgesį

24. Daugialypė diskriminacija. Kalbant apie LGBTQI žmones, ši sąvoka pabrėžia socialinius sunkumus ir kitus veiksnius, kuriuos LGBTQI žmonės gali patirti ir kitais pagrindais:

- teisinga neteisinga nežinau

25. Faktas, kad žmogus yra interseksualus:

- tikrai neišaiškės, gali būti, kad kai kurie interseksualūs žmonės to niekada nesužino
- tikrai paaiškės iki gimimo arba gimus, kai tik tai pastebės medicinos personalas
- tikrai paaiškės, bet tai paaiškėti gali skirtingais gyvenimo laikotarpiais: gimstant, vaikystėje, brendimo metu ar net suaugus

26. „Marija yra translytė moteris“:

- Marija identifikuoja kaip vyras: jos lytinė tapatybė yra moteriška.
- Marija susitapatina su moterimi: jos lytinė tapatybė yra moteriška. Tačiau gimus jai paskirta lytis buvo vyriška.
- Marija turi tiek vyriškos, tiek moteriškos lyties savybių, tačiau ji nusprendė tapatintis kaip moteris.

27. Įvertinkite savo žinias po mokymų

	Prieš	Po	
1.	☐	☐	Labai geros
2.	☐	☐	Geros
3.	☐	☐	Priimtinos
4.	☐	☐	Mažos
5.	☐	☐	Labai mažos
6.	☐	☐	Jokių žinių

28. Įvertinkite savo įgūdžius po mokymų

	Prieš	Po	
1.	☐	☐	Labai geri
2.	☐	☐	Geri
3.	☐	☐	Priimtini
4.	☐	☐	Prasti
5.	☐	☐	Labai prasti
6.	☐	☐	Jokių įgūdžių

29. Ar pasitikite savimi, kad pritaikysite įgytas žinias ir įgūdžius savo darbe?

- Labai pasitikiu
- Pasitikiu
- Ganėtinai pasitikiu
- Nelabai pasitikiu
- Visai nepasitikiu

MOKYMŲ ĮVERTINIMAS

30. Ar tinkama mokymų trukmė?

- labai tinkama tinkama
- priimtina
- netinkama visiškai netinkama

31. Kaip vertinate mokymų struktūrą?

- labai gerai gerai
- priimtina
- prastai labai prastai

32. Ar naudingi buvo šie mokymų metodai?

(nuo 1 = nenaudingi iki 5 = labai naudingi)

	1	2	3	4	5
Grupinė diskusija	☐	☐	☐	☐	☐
„Smegenų šturmas“	☐	☐	☐	☐	☐
Atvejų analizė	☐	☐	☐	☐	☐
Vaidmenų žaidimas	☐	☐	☐	☐	☐
Paskaita	☐	☐	☐	☐	☐
Darbas mažose grupėse	☐	☐	☐	☐	☐
Individuali savirefleksija	☐	☐	☐	☐	☐

33. Įvertinkite mokymų vedėjus šiose srityse

(nuo 1 = labai prastai iki 5 = labai blogai)

	1	2	3	4	5
Turimos žinios	☐	☐	☐	☐	☐
Įtraukimas į veiklas	☐	☐	☐	☐	☐
Mokymų pritaikymas dalyvių poreikiams	☐	☐	☐	☐	☐
Jūsų poreikių supratimas	☐	☐	☐	☐	☐
Atsakymas į jūsų klausimus	☐	☐	☐	☐	☐

34. Įvertinkite šiuos mokymo priemonių ir jų administravimo aspektus

(nuo 1 = labai blogai iki 5 = labai gerai)

	1	2	3	4	5
Administravimas ir dalyvių paieška	☐	☐	☐	☐	☐
Mokymų vieta	☐	☐	☐	☐	☐
Vietos patogumas	☐	☐	☐	☐	☐
Techninė pagalba mokymų metu	☐	☐	☐	☐	☐
Kavos pertraukėlės	☐	☐	☐	☐	☐

35. Kaip dažnai tikėtis sugebėti pritaikyti įgytus įgūdžius savo darbe?

- labai dažnai
- dažnai
- dažnokai
- nelabai dažnai
- retai

36. Kiek svarbios buvo šios mokymų dalys, atsižvelgiant į būsimą naudą jūsų profesinėje praktikoje? (nuo 1 = visiškai nesvarbios iki 5 = labai svarbios)

	1	2	3	4	5
1 sesija. Įvadas, pagrindinės taisyklės, sąvokos	☐	☐	☐	☐	☐
2 sesija. Tyrinėjame savo požiūrį	☐	☐	☐	☐	☐
3 sesija. LGBTQI tapatybės	☐	☐	☐	☐	☐
4 sesija. Įtrauki mokykla	☐	☐	☐	☐	☐
5 sesija. Nacionalinė teisinė sistema ir mokyklų kovos su patyčiomis politika	☐	☐	☐	☐	☐
6 sesija. Asmeninis įsipareigojimas	☐	☐	☐	☐	☐

37. Ar rekomenduotumėte šiuos mokymus savo kolegoms?

- 1. Taip
- 2. Ne
- 3. Nežinau

37a. Trumpai paaiškinkite, kodėl:

38. Kas jums labiausiai ir mažiausiai patiko šiuose mokymuose?

39. Kaip tikėtis pakeisti savo praktiką po šių mokymų?

40. Jei turite komentarų, pateikite juos čia:

- a) kiek mokymai padėjo ugdyti savimonę apie diskriminaciją ir stigmatizaciją, darančią įtaką LGBTQI moksleiviams mokykloje:
- b) pastabos apie mokymų aktualumą
- c) komentarai apie mokymų turinį
- d) pastabos apie mokymų metodus

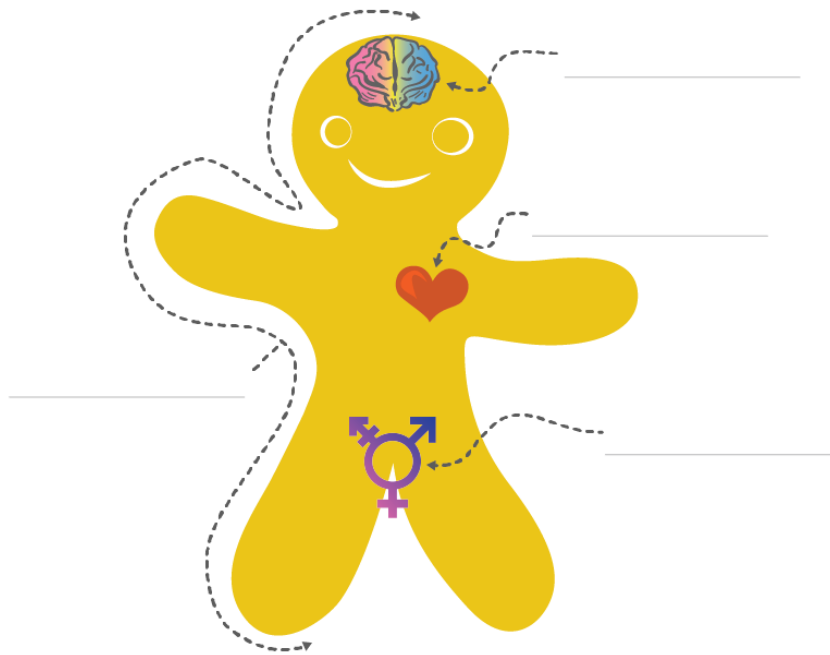
Dėkojame, kad užpildėte klausimyną!

3 PRIEDAS: „LYČIŲ MEDUOLIS“

Informaciją galima atsisiųsti čia: <https://www.genderbread.org/>

The Genderbread Person_{v4}

⊘ means a lack of what's on the right side

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

⊘ → _____

Genderbread Person Version 4 created and uncopyrighted 2017 by Sam Killermann [For a bigger bite, read more at www.genderbread.org](https://www.genderbread.org/)

Funded by the rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

European Commission's support for the production of this content does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the

4 PRIEDAS: ŽODYNĖLIS

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Seksualinė orientacija (angl. „sexual orientation“) – nuolatinis emocinis, romantinis, seksualinis ar jausminis potraukis kitiems asmenims. Seksualinės orientacijos skalė svyruoja nuo išimtinio heteroseksualumo iki išimtinio homoseksualumo ir apima įvairias biseksualumo formas.

Lytinė tapatybė (angl. „gender identity“) apibūdina unikalų kiekvieno asmens lyties pajautimą bei su tuo susijusį savęs (ne)priskyrimą konkrečiai lyčiai. Lytinė tapatybė formuojasi bei kinta biologinės lyties, socialinės lyties ir lytinės raiškos patirčių pagrindu. Lytinės tapatybės pajautimas tam tikrais atvejais turi įtakos asmens santykiui su savo kūnu bei fizine išvaizda. Dėl šios priežasties gali būti atliekamos tam tikros fizinės išvaizdos koregavimo procedūros, potencialiai apimančios ir medicininės bei chirurgines procedūras (pavyzdžiui, translyčiam asmeniui atliekama operacija).

Lyties raiška (angl. „gender expression“) apibūdinama kaip ženklų ir simbolių visuma, apimanti individualias lytinės tapatybės raiškos priemones bei aplinkinių sugebėjimą šiuos ženklus ir simbolius atpažinti. Kiekvieno asmens lyties raiška yra itin individuali bei glaudžiai susijusi su šio asmens lytine tapatybe. Kita vertus, dviejų tą pačią lytinę tapatybę turinčių asmenų lyties raiška gali būti itin skirtinga. Dėl savo individualumo lyties raiška ir su ja susiję simboliai bei ženklai neturėtų būti ribojami dvinarių „moteriškumo“ ir „vyriškumo“ kategorijų.

Lyties ypatybės: Lytinės savybės apima pirmines savybes (vidinius ir išorinius reprodukcinis organus, chromosomas ir hormonus), taip pat antrines savybes (tokias kaip raumenų masė, kūno plaukuotumas, krūtų vystymasis ir pan.).

LGBTQI AKRONIMAS

Lesbietė: moteris, kuri jaučia seksualinę ir (ar) emocinę trauką moterims

Gėjus: vyras, kuris jaučia seksualinę ir (ar) emocinę trauką vyrams. Užsienio šalyse šis terminas kartais vartojamas įvardijant tiek homoseksualius vyrus, tiek moteris. Tačiau šio termino vartojimas moterų atžvilgiu yra kontraversiškas LGBT bendruomenės atstovų tarpe, tad gėjumi reikėtų vadinti tik homoseksualų vyrą.

Biseksualus asmuo: tai vyras ar moteris, kuri(s) jaučia seksualinę ir (ar) emocinę trauką tiek vyrams, tiek moterims.

Translytis asmuo: skėtinis terminas, kuriuo įvardijami asmenys, kurių lytinė tapatybė neatitinka gimimo momentu priskirtos lyties. Šis terminas įvardija įvairias lytines tapatybes, pavyzdžiui, translytis vyras, translytė moteris ir t. t.

„Queer“: tai akademinis terminas, kuriuo įvardijami asmenys, kurie nėra heteroseksualūs ir cislyčiai. Šis terminas gali būti naudojamas žmonių tapatybei įvardyti, tuo pat metu kvestionuojant heteronormatyvumą ir lyčių binariškumą. Praeityje šis žodis reiškė keistumą, iškrypimą, kitoniškumą, tad iki šiol turi neigiamų konotacijų. Vis dėlto, kai kurie LGBT bendruomenės atstovai šį terminą vartoja su pasididžiavimu.

Interseksualūs asmenys: asmenys, gimę su chromosominėmis, hormoninėmis ar genitalinėmis charakteristikomis, pagal seksualinę ar reprodukcinę anatomiją neatitinkančiomis standartinių „vyro“ ar „moters“ kategorijų. Šis terminas pakeitė sąvoką „hermafroditas“, kuri buvo plačiai vartojama praktikuojančių medikų XVIII-ame ir XIX-ame amžiuose. Interseksualumas gali pasireikšti įvairiomis formomis ir būdais. Gydytojai dažnai pataria tėvams atlikti chirurgines ir kitas medicinines intervencijas interseksualiems naujagimiams ir vaikams, kad jų kūnas atitiktų „vyriškas“ ar „moteriškas“ savybes. Daugeliu atvejų tokios intervencijos nėra medicininiu požiūriu būtinos ir gali turėti labai neigiamų pasekmių interseksualiems vaikams.

KITOS SĄVOKOS

Nė vienai lyčiai savęs nepriskiriantys asmenys (angl. gender non-conforming): žmonės, kurių lytinė tapatybė ir (arba) lyties raiška nevisiškai sutampa su lytimi, kuri jiems buvo priskirta gimimo metu.

Heteroseksualūs asmenys: asmenys, kurie jaučia emocinį ir (ar) seksualinį potraukį priešingos lyties asmenims.

Cislytis asmuo: asmuo, kurio lytinė tapatybė sutampa su lytimi, kuri jam buvo paskirta gimus.

Atsiskleidimas: Atsiskleidimas reiškia savo seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės arba interseksualumo atskleidimo procesą kitiems (draugams, klasiokams, mokytojams, tėvams ar kitiems šeimos nariams). Jaunuoliai gali norėti atsiskleisti, kad galėtų išreikšti save ir būti atvirais dėl savo tapatybės. Daugeliu atvejų asmens „atsiskleidimas“ yra „strateginis“ veiksmas (Orne, 2011), o tai reiškia, kad prieš atsiskleisdamas žmogus turi išanalizuoti ir įvertinti to, kam atsiskleidžia, jo požiūrį ir įsitikinimus. Atsiskleidimas yra svarbus klausimas, ypač jauniems žmonėms, kurie galbūt neseniai priėmė savo seksualinę orientaciją ir (arba) lytinę tapatybę. Atsiskleidimas mokykloje gali būti glaudžiai susijęs su bendraamžių patyčiomis mokykloje ar kitomis aplinkybėmis (pavyzdžiui, patyčiomis internete) arba su neigiama pedagogų ir kitų mokyklos darbuotojų reakcija. Atsiskleidimas taip pat yra „procesas“ (Liang, 1997: 291-292; Chirrey, 2003: 28), o tai reiškia, kad šis veiksmas įvyksta ne vieną kartą, jį žmogus turi padaryti daug kartų per savo gyvenimą.

Kalbos vartojimas: Visi aukščiau paminėti terminai yra vartojami LGBTQI+ bendruomenės. Daugybė terminų, kurie dažniausiai vartojami norint įvardyti LGBTQI+ žmones, turi neigiamą konotaciją ir yra vartojami piktnaudžiaujant, stigmatizuojant ir (arba) patologizuojant (pavyzdžiui, transseksualai, homoseksualai, transvestitai ir kt.). Tačiau kai kurie LGBTQI+

žmonės gali naudoti terminus, kurie laikomi stigmatizuojančiais, dažniausiai stengdamiesi pakeisti neigiamą jų reikšmę. Savo praktikoje naudokite čia pateiktus terminus, tačiau gerbkite ir tai, kaip kiekvienas asmuo gali save identifikuoti.

Funded by the rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

European Commission's support for the production
of this content does not constitute an endorsement
of the contents, which reflect the views only of the

LITERATŪRA

Brander, P., Oliveira, B., Gomes, R., Ondráčková, J., Keen, E., Surian, A., Lemineur, M-L., Suslova, O. (2002). Compass: A manual on human rights education with young people. Council of Europe.

Paskelbta: http://www.eycb.coe.int/compass/en/chapter_2/2_38.asp

Chirrey, D. (2003). 'I Hereby Come Out': What Sort of Speech Act Is Coming Out?. Journal of Sociolinguistics. 7(1). 24 - 37. 10.1111/1467-9481.00209.

GALE (2018). HOMBAT project: teacher training in Greece, Cyprus and Lithuania. Paskelbta:

<https://www.gale.info/en/projects/hombat-project>

Dankmeijer, P. (2020) My-ID Reader Sexual Diversity in Schools. Amsterdam: GALE. Paskelbta:

https://www.gale.info/doc/project-sense/IO2_My-ID_Reader_Sexual_Diversity_in_Schools_2019_EN.pdf

GLSEN (n.d.), Guidelines for Respectful GSA spaces. Paskelbta:

<https://www.glsen.org/activity/guidelines-respectful-gsa-spaces>

Hall, R. (1982). The classroom climate: A chilly one for women? Washington, D.C.: Association of American Colleges

[Iowa State University](#) Center for Excellence in Learning and Teaching. (n.d). Inclusive

LearninEnvironment Strategies. Paskelbta: <https://www.celt.iastate.edu/teaching/creating-an-inclusive-classroom/creating-an-inclusive-learning-environment/>

Ireland Department of Education. (2013). Anti-Bullying Procedures in Schools. Paskelbta:

<https://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Information/Bullying/Anti-Bullying-Procedures-in-Schools.html>

Lesta, S., Papageorgiou, K., Gabrieliute, V., Sabatauskaite, B. (2018). HOMBAT Trainers Manual. Vadovas parengtas įgyvendinant Europos Sąjungos remiamą projektą HOMBAT. KMOP, Graikija.

Liang, A. C. (1997). The Creation of Coherence in Coming-Out Stories” in Livia, A., Hall, K. (ed.) (1997) Queerly Phrased: Language, Gender, and Sexuality. New York, Oxford: Oxford University Press.

Olweus, D. (1993). Bullying at school: What we know and what we can do. (pp. 140). Malden, MA: Blackwell Publishing.

Orne, J. (2011). 'You Will Always Have to "Out" Yourself': Reconsidering Coming Out through Strategic Outness. Sexualities. 14(6). 681-703. DOI: 10.1177/1363460711420462.

PikMyKid School Safety Company. (November 16, 2018). Teacher's to do list for creating a safe space in the classroom. Paskelbta: <https://www.pikmykid.com/how-to-create-a-safe-space-in-your-classroom/>

SCI International (2019). Free to be you and me. Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers. Paskelbta: <https://sci.ngo/resource/free-to-be-you-and-me/>

promoting sCHOOL environments
InClusivE of diversity based on SOGI

Project's coordinator: KMOP

Address: Skoufa 75, Athina 106 80, Greece

Email: kmop@kmop.gr

Website: <https://www.kmop.gr/>

Funded by the rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union